รายงานสถานการณ์เด่นทางสุขภาพ
ประจำไตรมาส 3 ปี 2568

Rocket Media Lab

สสส
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
สานพลัง สร้างนวัตกรรม สื่อสารสุข

สำรวจพื้นที่เปราะบางต่อผู้สูงอายุทั้งในมิติ ด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และที่อยู่อาศัย

ศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ

สสส
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

สังคมผู้สูงวัยกำลังเป็นปัญหาที่ท้าทายทั่วโลก โดยองค์การสหประชาชาติได้ให้นิยามว่า 'ผู้สูงอายุ' คือประชากรทั้งเพศชายและเพศหญิงซึ่งมีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป ส่วนคำว่า 'สังคมผู้สูงอายุ' องค์การสหประชาชาติแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Complete Aged Society) และระดับสังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด (Super-Aged Society) โดยให้นิยามของระดับต่างๆ ซึ่งทั้งประเทศไทยและรวมทั้งประเทศต่างๆ ทั่วโลกใช้ความหมายเดียวกันในนิยามของทุกระดับของสังคมผู้สูงอายุดังนี้

1. **การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ คือ การมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปรวมทั้งเพศชายและเพศหญิง มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปี เกินร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ**
2. **สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ คือ เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20 หรือประชากรอายุ 65 ปี เพิ่มเป็นร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ**
3. **สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด คือ สังคมที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ**

นอกจากนี้องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2593 (ค.ศ. 2050) จำนวนประชากรของผู้สูงอายุทั่วโลกที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป จะเพิ่มสัดส่วนเป็นเท่าตัว จาก 605 ล้านคน หรือร้อยละ 11 ของจำนวนประชากรโลกทั้งหมด เป็น 2 พันล้านคน หรือร้อยละ 22 กล่าวโดยสรุปคือ 1 ใน 5 ของประชากรโลกจะมีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป

ในขณะที่ประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2567 มีผู้สูงอายุที่อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 14,027,411 คน คิดเป็น 20% ของประชากรทั้งประเทศ ทำให้ไทยเข้าสู่สังคมสูงอายุโดยสมบูรณ์ (Complete Aged Society) เนื่องจากมีสัดส่วนผู้สูงอายุมากกว่า 20% ของประชากร

การเพิ่มขึ้นของประชากรสูงวัยทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน และภาระด้านงบประมาณในการดูแลผู้สูงอายุ ทั้งในด้านสาธารณสุข สวัสดิการ การเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ ซึ่งทำให้ภาครัฐและทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องวางแผนนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาและเตรียมการสำหรับอนาคตเพื่อรองรับสังคมผู้สูงวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Rocket Media Lab ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จัดทำข้อมูลการศึกษาพื้นที่เปราะบางต่อผู้สูงอายุ ทั้งในมิติด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และที่อยู่อาศัย เพื่อใช้ในการเฝ้าระวังและวางแผนนโยบายในอนาคตเพื่อรับมือกับสังคมสูงวัยในแต่ละพื้นที่ของประเทศไทย

มิติด้านสุขภาพ : แก่ตัวไป กาย-ใจ ใครจะดูแล

จากข้อมูลสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร ของสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง พบว่า ในปี 2567 ไทยมีจำนวนผู้สูงอายุ 14,027,411 คน หรือคิดเป็น 20% ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งถือว่าไทยเป็นประเทศสังคมสูงวัยสมบูรณ์แล้ว อันหมายถึงสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด และเมื่อพิจารณาเป็นรายพื้นที่จะพบว่า จังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมดในจังหวัดเป็นสัดส่วนสูงสุด 10 อันดับแรก คือ **น่าน อุตรดิตถ์ สุโขทัย พะเยา อุทัยธานี แพร่ พิษณุโลก ลำปาง นครสวรรค์ และกำแพงเพชร จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่เป็นจังหวัดในภาคเหนือและภาคกลางตอนบน**

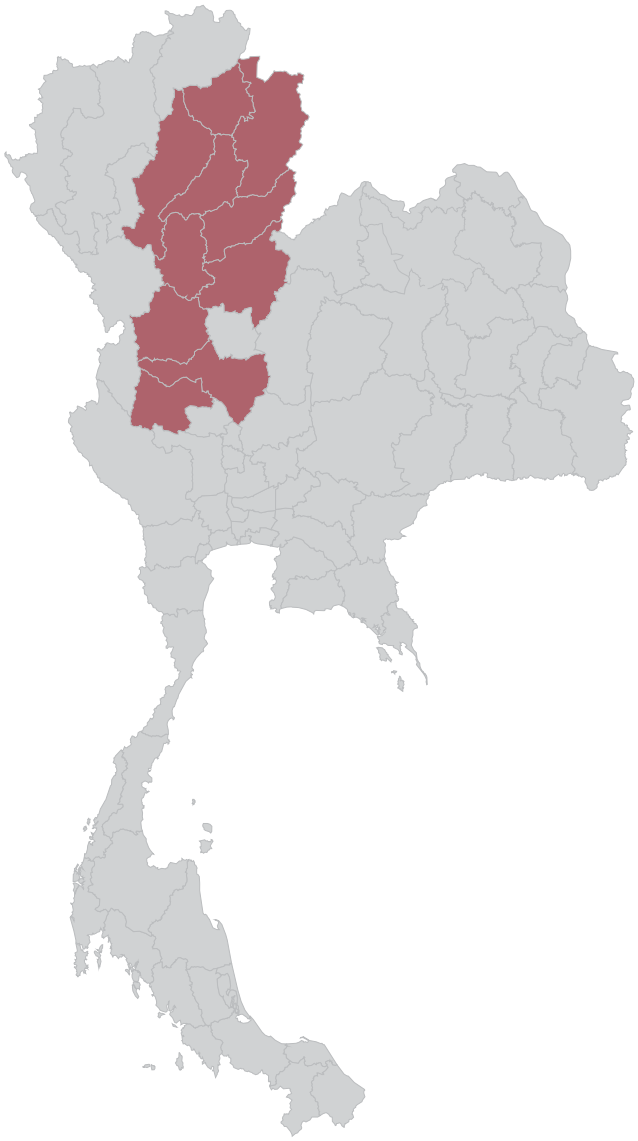

แต่ถึงอย่างนั้นเราก็อาจจะยังไม่สามารถสรุปได้ว่าพื้นที่จังหวัดในภาคเหนือเป็นพื้นที่เปราะบางต่อผู้สูงวัยสูงกว่าพื้นที่อื่นๆ โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องสุขภาพ ในการจะหาพื้นที่เปราะบางต่อผู้สูงอายุในด้านสุขภาพ โดยเริ่มต้นจากสุขภาพกายจะใช้ข้อมูลรายจังหวัดทั้งโรคไม่ติดต่อ (NCDs) และทรัพยากรสาธารณสุข เพื่อพิจารณาว่าพื้นที่จังหวัดใดนอกจากจะมีผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคไม่ติดต่อในสัดส่วนที่สูงแล้ว ยังมีทรัพยากรทางสาธารณสุขไม่เพียงพอในการดูแลอีกด้วย

ผู้สูงอายุกับความเปราะบางต่อโรคไม่ติดต่อ

Rocket Media Lab

สสส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

10 จังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางจากโรคไม่ติดต่อ 5 โรคสูงที่สุด

	สัดส่วนผู้ป่วยโรคความดันโลหิต		สัดส่วนผู้ป่วยโรคเบาหวาน		สัดส่วนผู้ป่วยโรคทางเดินหายใจ		สัดส่วนผู้ป่วยโรคหัวใจและหลอดเลือด		สัดส่วนผู้ป่วยโรคถุงลมโป่งพอง	
1	สิงห์บุรี	72.98%	สิงห์บุรี	32.96%	ศรีสะเกษ	27.33%	อ่างทอง	7.60%	กรุงเทพฯ	0.42%
2	นครนายก	63.82%	อ่างทอง	30.89%	พัทลุง	23.07%	จันทบุรี	5.74%	ตรัง	0.35%
3	อ่างทอง	62.82%	นครนายก	30.21%	ชัยนาท	20.85%	นครนายก	5.26%	พะเยา	0.35%
4	พังงา	62.74%	ชัยนาท	26.49%	พะเยา	19.80%	สิงห์บุรี	4.39%	นครนายก	0.32%
5	ชัยนาท	61.43%	พังงา	26.18%	นครนายก	19.56%	พัทลุง	4.08%	เพชรบุรี	0.31%
6	แพร่	60.62%	สมุทรสงคราม	24.63%	สิงห์บุรี	19.19%	พะเยา	3.60%	กระบี่	0.26%
7	สมุทรสงคราม	60.47%	แพร่	24.33%	สมุทรสงคราม	18.69%	ชุมพร	3.60%	ชุมพร	0.26%
8	พัทลุง	57.90%	จันทบุรี	24.32%	ร้อยเอ็ด	18.24%	อุดรธานี	3.48%	ราชบุรี	0.24%
9	ชุมพร	57.45%	พัทลุง	23.93%	ตรัง	18.08%	สระบุรี	3.38%	สมุทรสาคร	0.22%
10	จันทบุรี	55.66%	เลย	23.42%	อำนาจเจริญ	17.86%	แพร่	3.23%	ปัตตานี	0.21%

หมายเหตุ : หน่วยคิดเป็นสัดส่วนต่อประชากรสูงอายุทั้งหมด

ที่มา: Rocket Media Lab คำนวณจากสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (HDC) กระทรวงสาธารณสุข (2567)

เมื่อพิจารณาโรคไม่ติดต่อที่ผู้สูงอายุป่วยเป็นจำนวนมากจาก 5 โรคที่มีข้อมูลแยกเป็นรายจังหวัด คือ โรคเบาหวาน โรคถุงลมโป่งพอง โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคความดันโลหิต และโรคทางเดินหายใจ โดยใช้ข้อมูลจากระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (HDC) ปี 2567 กระทรวงสาธารณสุข และนำมาคำนวณเป็นคะแนนว่าพื้นที่ใดมีจำนวนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคไม่ติดต่อ 5 โรคต่อจำนวนประชากรสูงอายุ โดยใช้หลัก Normalization and Scaling ซึ่งเป็นวิธีการสากลที่ใช้ในการคำนวณการจัดอันดับ โดยมีสูตรดังนี้

Index = (((X - Min) / (Max - Min))*(1 - คะแนนเต็ม))+1

X คือ ตัวเลขข้อมูลที่จะใช้คำนวณ Max คือ ตัวเลขข้อมูลสูงสุด Min คือ ตัวเลขข้อมูลต่ำสุด คะแนนเต็ม คือ คะแนน Index เต็ม

ซึ่งจังหวัดที่ได้คะแนนมาก หมายถึง จังหวัดที่มีความเปราะบางต่ำ ส่วนจังหวัดที่ได้คะแนนน้อย หมายถึง จังหวัดที่มีความเปราะบางสูง โดยหลังจากนั้นจะนำคะแนนไปรวมกันเพื่อจัดอันดับพื้นที่เปราะบางต่อผู้สูงอายุ โดยพบว่า

จังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคเบาหวานต่อประชากรสูงอายุ สูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	สิงห์บุรี	32.96%	คิดเป็น	1 คะแนน
2	อ่างทอง	30.89%	คิดเป็น	8.03 คะแนน
3	นครนายก	30.21%	คิดเป็น	10.33 คะแนน
4	ชัยนาท	26.49%	คิดเป็น	22.99 คะแนน
5	พังงา	26.18%	คิดเป็น	24.02 คะแนน
6	สมุทรสงคราม	24.63%	คิดเป็น	29.31 คะแนน
7	แพร่	24.33%	คิดเป็น	30.33 คะแนน
8	จันทบุรี	24.32%	คิดเป็น	30.35 คะแนน
9	พัทลุง	23.93%	คิดเป็น	31.66 คะแนน
10	เลย	23.42%	คิดเป็น	33.40 คะแนน

ในภาพรวมของประเทศไทย พบว่ามีผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคเบาหวาน จำนวน 2,329,795 คน คิดเป็น 16.61% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคเบาหวานต่อประชากรสูงอายุสูงที่สุดคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็น 19.94% ของประชากรสูงอายุ ตามด้วยภาคเหนือ 17.60% ภาคตะวันออก 17.35% ภาคใต้ 17.20% ภาคตะวันตก 16.47% และภาคกลาง 13.17%

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า จังหวัดในภาคกลางอยู่ใน 10 อันดับแรกถึง 5 จังหวัดด้วยกัน และใน 10 อันดับแรกก็มีการกระจายตัวแทบครบทุกภาค และมีจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุด 10 อันดับแรกเพียง 1 จังหวัด คือ แพร่ โดยจะเห็นว่าสัดส่วนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคเบาหวานต่อประชากรสูงอายุสูงที่สุด คือ สิงห์บุรี จำนวนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคเบาหวาน 13,016 คน คิดเป็น 32.96% ของประชากรสูงอายุ ในขณะที่น้อยที่สุดคือ กรุงเทพฯ จำนวนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคเบาหวาน 55,458 คน คิดเป็น 3.81% ของประชากรสูงอายุ

จังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคถุงลมโป่งพองต่อประชากรสูงอายุ สูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	กรุงเทพฯ	0.42%	คิดเป็น	1 คะแนน
2	ตรัง	0.35%	คิดเป็น	17.61 คะแนน
3	พะเยา	0.35%	คิดเป็น	17.67 คะแนน
4	นครนายก	0.32%	คิดเป็น	24.78 คะแนน
5	เพชรบุรี	0.31%	คิดเป็น	28.15 คะแนน
6	กระบี่	0.26%	คิดเป็น	38.17 คะแนน
7	ชุมพร	0.26%	คิดเป็น	39.75 คะแนน
8	ราชบุรี	0.24%	คิดเป็น	42.92 คะแนน
9	สมุทรสาคร	0.22%	คิดเป็น	47.61 คะแนน
10	ปัตตานี	0.21%	คิดเป็น	49.73 คะแนน

ในภาพรวมของประเทศไทย พบว่ามีผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคถุงลมโป่งพอง จำนวน 16,866 คน คิดเป็น 0.12% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคถุงลมโป่งพองต่อประชากรสูงอายุสูงที่สุดคือ ภาคกลาง 0.18% ของประชากรสูงอายุ ตามด้วยภาคตะวันตก 0.16% ภาคเหนือ 0.15% ภาคใต้ 0.12% ภาคตะวันออก 0.06% และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 0.05%

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า จังหวัดในภาคใต้อยู่ใน 10 อันดับแรกถึง 4 จังหวัดด้วยกัน และมีจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุด 10 อันดับแรก 1 จังหวัด คือ พะเยา โดยจะเห็นว่าสัดส่วนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคถุงลมโป่งพองต่อประชากรสูงอายุสูงที่สุด คือ กรุงเทพฯ จำนวนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคถุงลมโป่งพอง 6,123 คน คิดเป็น 0.42% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด ในขณะที่น้อยที่สุดคือ อุทัยธานี จำนวนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคถุงลมโป่งพอง 2 คน คิดเป็น 0.0028% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด

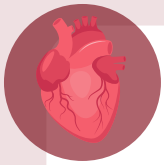

จังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคหัวใจและหลอดเลือดต่อประชากรสูงอายุ สูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	อ่างทอง	7.60%	คิดเป็น	1 คะแนน
2	จันทบุรี	5.74%	คิดเป็น	25.47 คะแนน
3	นครนายก	5.26%	คิดเป็น	31.71 คะแนน
4	สิงห์บุรี	4.39%	คิดเป็น	43.24 คะแนน
5	พัทลุง	4.08%	คิดเป็น	47.28 คะแนน
6	พะเยา	3.60%	คิดเป็น	53.60 คะแนน
7	ชุมพร	3.60%	คิดเป็น	53.63 คะแนน
8	อุดรธานี	3.48%	คิดเป็น	55.17 คะแนน
9	สระบุรี	3.38%	คิดเป็น	56.53 คะแนน
10	แพร่	3.23%	คิดเป็น	58.47 คะแนน

ในภาพรวมของประเทศไทย พบว่ามีผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคหัวใจและหลอดเลือด จำนวน 227,748 คน คิดเป็น 1.62% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคที่มีผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคหัวใจและหลอดเลือดต่อประชากรสูงอายุมากที่สุดคือ ภาคกลาง 1.84% ของประชากรสูงอายุ ตามด้วยภาคตะวันออก 1.70% ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1.63% ภาคเหนือ 1.51% ภาคใต้ 1.25% และภาคตะวันตก 1.08%

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า จังหวัดในภาคกลางอยู่ใน 10 อันดับแรกถึง 4 จังหวัดด้วยกัน และมีจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุด 10 อันดับแรก 2 จังหวัด คือ แพร่ และพะเยา โดยจะเห็นว่าสัดส่วนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคหัวใจและหลอดเลือดต่อประชากรสูงอายุสูงที่สุด คือ อ่างทอง จำนวนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคหัวใจและหลอดเลือด 4,004 คน คิดเป็น 7.60% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด ในขณะที่น้อยที่สุดคือ เลย จำนวนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคหัวใจและหลอดเลือด 93 คน คิดเป็น 0.08% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด

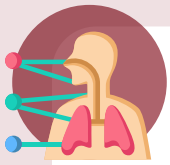

จังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคระบบทางเดินหายใจต่อประชากรสูงอายุ สูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	ศรีสะเกษ	27.33%	คิดเป็น	1 คะแนน
2	พัทลุง	23.07%	คิดเป็น	18.42 คะแนน
3	ชัยนาท	20.85%	คิดเป็น	27.48 คะแนน
4	พะเยา	19.80%	คิดเป็น	31.76 คะแนน
5	นครนายก	19.56%	คิดเป็น	47.28 คะแนน
6	สิงห์บุรี	19.19%	คิดเป็น	32.77 คะแนน
7	สมุทรสงคราม	18.69%	คิดเป็น	34.25 คะแนน
8	ร้อยเอ็ด	18.24%	คิดเป็น	36.32 คะแนน
9	ตรัง	18.08%	คิดเป็น	38.15 คะแนน
10	อำนาจเจริญ	17.86%	คิดเป็น	39.72 คะแนน

ในภาพรวมของประเทศไทย พบว่ามีผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคระบบทางเดินหายใจ จำนวน 1,645,931 คน คิดเป็น 11.73% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคระบบทางเดินหายใจต่อประชากรสูงมากที่สุดคือ ตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็น 14.91% ของประชากรสูงอายุ ตามด้วยภาคใต้ 13.94% ภาคเหนือ 12.85% ภาคตะวันตก 10.67% ภาคตะวันออก 9.80% และภาคกลาง 8.50%

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า จังหวัดในภาคกลางอยู่ใน 10 อันดับแรกถึง 4 จังหวัดด้วยกัน และมีจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุด 10 อันดับแรก 1 จังหวัด คือ พะเยา โดยจะเห็นว่าสัดส่วนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคระบบทางเดินหายใจต่อประชากรสูงอายุสูงที่สุด คือ ศรีสะเกษ จำนวนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคระบบทางเดินหายใจ 58,058 คน คิดเป็น 27.33% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด ในขณะที่น้อยที่สุด คือ กรุงเทพฯ จำนวนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคระบบทางเดินหายใจ 45,233 คน คิดเป็น 3.11% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด

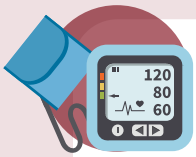

จังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตต่อประชากรสูงอายุ สูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	สิงห์บุรี	72.98%	คิดเป็น	1 คะแนน
2	นครนายก	63.82%	คิดเป็น	14.03 คะแนน
3	อ่างทอง	62.82%	คิดเป็น	15.46 คะแนน
4	พังงา	62.74%	คิดเป็น	15.57 คะแนน
5	ชัยนาท	61.43%	คิดเป็น	17.43 คะแนน
6	แพร่	60.62%	คิดเป็น	18.59 คะแนน
7	สมุทรสงคราม	60.47%	คิดเป็น	18.81 คะแนน
8	พัทลุง	57.90%	คิดเป็น	22.46 คะแนน
9	ชุมพร	57.45%	คิดเป็น	23.10 คะแนน
10	จันทบุรี	55.66%	คิดเป็น	25.64 คะแนน

ในภาพรวมของประเทศไทย พบว่ามีผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคความดันโลหิต จำนวน 4,898,535 คน คิดเป็น 34.92% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตต่อประชากรสูงมากที่สุดคือ ภาคเหนือ คิดเป็น 44.63% ของประชากรสูงอายุ ตามด้วยภาคใต้ 42.12% ภาคตะวันตก 39.93% ภาคตะวันออก 37.07% ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 36.28% และภาคกลาง 27.32%

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า จังหวัดในภาคกลางอยู่ใน 10 อันดับแรกถึง 5 จังหวัดด้วยกัน และมีจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุด 10 อันดับแรก 1 จังหวัด คือ แพร่ โดยจะเห็นว่าสัดส่วนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตต่อประชากรสูงอายุสูงที่สุด คือ สิงห์บุรี จำนวนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคความดันโลหิต 28,816 คน คิดเป็น 72.98% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด ในขณะที่น้อยที่สุดคือ กรุงเทพฯ จำนวนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคความดันโลหิต 49,945 คน คิดเป็น 3.43% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด

จากข้อมูลทั้งหมด เมื่อนำข้อมูลผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวาน โรคถุงลมโป่งพอง โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคความดันโลหิต และโรคทางเดินหายใจ ต่อจำนวนประชากรสูงอายุที่เรียงลำดับการให้คะแนนไว้แล้วมารวมกันเพื่อหาคะแนนเฉลี่ยในแต่ละจังหวัด เพื่อจัดอันดับจังหวัดที่มีผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคไม่ติดต่อ รวมทั้ง 5 โรค โดยจังหวัดที่ได้คะแนนมาก หมายถึง จังหวัดที่มีความเปราะบางต่ำ ส่วนจังหวัดที่ได้คะแนนน้อย หมายถึง จังหวัดที่มีความเปราะบางสูง พบว่า

จังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางจากโรคไม่ติดต่อ 5 โรค สูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	นครนายก	22.73 คะแนน
2	อ่างทอง	31.93 คะแนน
3	พะเยา	33.50 คะแนน
4	สิงห์บุรี	35.55 คะแนน
5	พัทลุง	39.59 คะแนน
6	ชุมพร	41.66 คะแนน
7	จันทบุรี	43.68 คะแนน
8	ตรัง	46.38 คะแนน
9	สมุทรสงคราม	46.93 คะแนน
10	พังงา	47.19 คะแนน

จากข้อมูล หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางโดยพิจารณาจากโรคไม่ติดต่อ 5 โรค สูงที่สุดคือ ภาคเหนือ 57.42 คะแนน ซึ่งเป็นภาคที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรมากที่สุด ตามด้วยภาคกลาง 60.99 คะแนน ภาคใต้ 62.22 คะแนน ภาคตะวันตก 64.52 คะแนน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 65.10 คะแนน และภาคตะวันออก 65.55 คะแนน

หากพิจารณาในระดับจังหวัด พบว่า ใน 10 อันดับแรกมีจังหวัดในภาคกลางถึง 4 จังหวัด และจังหวัดในภาคใต้อีก 4 จังหวัด นอกจากนี้ยังพบว่า ใน 10 อันดับแรก มี 1 จังหวัดที่เป็นจังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมดในจังหวัดเป็นสัดส่วนสูงสุด 10 อันดับแรกอีกด้วย ซึ่งคือ พะเยา และยังพบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นภาคที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคระบบทางเดินหายใจและโรคเบาหวานต่อประชากรสูงมากที่สุด แต่กลับไม่พบจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือติดอยู่ใน 10 อันดับแรกของจังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเสี่ยงต่อการป่วยโรคไม่ติดต่อ

ความสามารถในการรองรับดูแลสุขภาพกายของผู้สูงอายุ

Rocket Media Lab

สสส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สร้างพลัง สร้างนวัตกรรม สร้างสุขภาพ

10 จังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางในด้านทรัพยากรสาธารณสุขในประเด็นสุขภาพกายสูงที่สุด

	จำนวนผู้สูงอายุต่ออายุรแพทย์ (คน)		จำนวนผู้สูงอายุต่อพยาบาล (คน)		จำนวนผู้สูงอายุต่อเตียง (คน)	
1	บึงกาฬ	11,771.43	กำแพงเพชร	156.42	กำแพงเพชร	196.27
2	เพชรบูรณ์	8,421.82	หนองบัวลำภู	146.16	หนองบัวลำภู	152.72
3	กำแพงเพชร	7,647.37	สุโขทัย	143.04	สุโขทัย	145.51
4	แม่ฮ่องสอน	7,115.11	เพชรบูรณ์	135.37	เพชรบูรณ์	143.70
5	มุกดาหาร	6,752.53	พิจิตร	122.02	มุกดาหาร	133.63
6	นครพนม	6,561.47	มุกดาหาร	121.45	พิจิตร	128.22
7	หนองบัวลำภู	5,723.16	สมุทรปราการ	120.96	แม่ฮ่องสอน	122.91
8	นราธิวาส	5,432.08	บึงกาฬ	112.88	บึงกาฬ	118.56
9	ชัยภูมิ	5,298.73	แม่ฮ่องสอน	111.76	ระนอง	117.63
10	ยโสธร	5,129.90	ชัยภูมิ	105.76	เชียงราย	114.05

ที่มา: Rocket Media Lab คำนวณจากสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (HDC) และรายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข ประจำปี 2567 กระทรวงสาธารณสุข

ไม่เพียงแค่นั้น หากเราพิจารณาถึงความสามารถในการรองรับดูแลสุขภาพกายของผู้สูงอายุโดยพิจารณาจากทรัพยากรทางสาธารณสุขที่มีในแต่ละประเภท ทั้งจำนวนอายุรแพทย์ พยาบาล และเตียง โดยใช้ข้อมูลจากรายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข ประจำปี 2567 สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข เปรียบเทียบกับจำนวนผู้สูงอายุในจังหวัดนั้นๆ เพื่อให้เห็นว่าทรัพยากรทางสาธารณสุขในแต่ละจังหวัดมีความสามารถในการรองรับดูแลสุขภาพกายของผู้สูงอายุมากน้อยแค่ไหน จะพบว่า

จังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุต่อจำนวนอายุรแพทย์ 1 คน สูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	บึงกาฬ	11,771.43 คน	คิดเป็น	1 คะแนน
2	เพชรบูรณ์	8,421.82 คน	คิดเป็น	30.21 คะแนน
3	กำแพงเพชร	7,647.37 คน	คิดเป็น	36.96 คะแนน
4	แม่ฮ่องสอน	7,115.11 คน	คิดเป็น	41.60 คะแนน
5	มุกดาหาร	6,752.53 คน	คิดเป็น	44.76 คะแนน
6	นครพนม	6,561.47 คน	คิดเป็น	46.43 คะแนน
7	หนองบัวลำภู	5,723.16 คน	คิดเป็น	53.74 คะแนน
8	นราธิวาส	5,432.08 คน	คิดเป็น	56.28 คะแนน
9	ชัยภูมิ	5,298.73 คน	คิดเป็น	57.44 คะแนน
10	ยโสธร	5,129.90 คน	คิดเป็น	58.91 คะแนน

ในภาพรวมของประเทศไทย พบว่ามีอายุรแพทย์ 9,097 คน คิดเป็นสัดส่วนผู้สูงอายุ 1,541.98 คนต่อจำนวนอายุรแพทย์ 1 คนหากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคที่มีจำนวนผู้สูงอายุต่อจำนวนอายุรแพทย์มากที่สุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวนผู้สูงอายุ 3,068.25 คนต่ออายุรแพทย์ 1 คน ตามด้วยภาคตะวันตก ผู้สูงอายุ 2,653.69 คนต่ออายุรแพทย์ 1 คน ภาคเหนือ ผู้สูงอายุ 2,076.34 คนต่ออายุรแพทย์ 1 คน ภาคใต้ ผู้สูงอายุ 2,053.45 คนต่ออายุรแพทย์ 1 คน ภาคตะวันออก ผู้สูงอายุ 1,371.73 คนต่ออายุรแพทย์ 1 คน และภาคกลาง ผู้สูงอายุ 952.82 คนต่ออายุรแพทย์ 1 คน

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ใน 10 อันดับแรกถึง 6 จังหวัด ด้วยกัน และมีจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุด 10 อันดับแรก 1 จังหวัด คือ กำแพงเพชร โดยจะเห็นว่าจังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุต่อจำนวนอายุรแพทย์สูงที่สุด คือ บึงกาฬ โดยมีจำนวนอายุรแพทย์ 7 คน คิดเป็นสัดส่วนผู้สูงอายุ 11,771.43 คนต่ออายุรแพทย์ 1 คน ในขณะที่ต่ำที่สุดคือ นครนายก โดยมีจำนวนอายุรแพทย์ 98 คน คิดเป็นสัดส่วนผู้สูงอายุ 417.70 คนต่ออายุรแพทย์ 1 คน

จังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุต่อจำนวนพยาบาล 1 คน สูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	กำแพงเพชร	156.42 คน	คิดเป็น	1 คะแนน
2	หนองบัวลำภู	146.16 คน	คิดเป็น	9.36 คะแนน
3	สุโขทัย	143.04 คน	คิดเป็น	11.90 คะแนน
4	เพชรบูรณ์	135.37 คน	คิดเป็น	18.15 คะแนน
5	พิจิตร	122.02 คน	คิดเป็น	29.02 คะแนน
6	มุกดาหาร	121.45 คน	คิดเป็น	29.49 คะแนน
7	สมุทรปราการ	120.96 คน	คิดเป็น	29.89 คะแนน
8	บึงกาฬ	112.88 คน	คิดเป็น	36.47 คะแนน
9	แม่ฮ่องสอน	111.76 คน	คิดเป็น	37.38 คะแนน
10	ชัยภูมิ	105.76 คน	คิดเป็น	42.26 คะแนน

ในภาพรวมของประเทศไทย พบว่ามีพยาบาลในระบบ 198,836 คน คิดเป็นสัดส่วนผู้สูงอายุ 70.55 คน ต่อจำนวนพยาบาล 1 คน หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่า ภาคที่มีผู้สูงอายุต่อพยาบาลมากที่สุดคือ ภาคตะวันตก มีจำนวนผู้สูงอายุ 89.34 คนต่อพยาบาล 1 คน ตามมาด้วยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้สูงอายุ 84.68 คนต่อพยาบาล 1 คน ภาคเหนือ ผู้สูงอายุ 78.83 คนต่อพยาบาล 1 คน ภาคใต้ ผู้สูงอายุ 63.18 คนต่อพยาบาล 1 คน ภาคกลาง ผู้สูงอายุ 62.37 คนต่อพยาบาล 1 คน และภาคตะวันออก ผู้สูงอายุ 60.11 คนต่อพยาบาล 1 คน

หากพิจารณาในระดับจังหวัด พบว่ามีจังหวัดในภาคกลางติดใน 10 อันดับแรกถึง 5 จังหวัดด้วยกัน และมีจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุด 10 อันดับแรก 2 จังหวัด คือ สุโขทัย และกำแพงเพชร โดยจะเห็นว่าจังหวัดที่จำนวนผู้สูงอายุต่อพยาบาลสูงที่สุด คือ กำแพงเพชร มีจำนวนพยาบาล 1,320 คน คิดเป็นสัดส่วนผู้สูงอายุ 156.42 คนต่อพยาบาล 1 คน ในขณะที่ต่ำที่สุดคือ กรุงเทพฯ มีจำนวนพยาบาล 41,766 คน คิดเป็นสัดส่วนผู้สูงอายุ 34.88 คนต่อพยาบาล 1 คน

จังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุต่อเตียงสูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	กำแพงเพชร	196.27 คน	คิดเป็น	1 คะแนน
2	หนองบัวลำภู	152.72 คน	คิดเป็น	29.45 คะแนน
3	สุโขทัย	145.51 คน	คิดเป็น	34.16 คะแนน
4	เพชรบูรณ์	143.70 คน	คิดเป็น	35.35 คะแนน
5	มุกดาหาร	133.63 คน	คิดเป็น	41.93 คะแนน
6	พิจิตร	128.22 คน	คิดเป็น	45.46 คะแนน
7	แม่ฮ่องสอน	122.91 คน	คิดเป็น	48.93 คะแนน
8	บึงกาฬ	118.56 คน	คิดเป็น	51.77 คะแนน
9	ระนอง	117.63 คน	คิดเป็น	52.38 คะแนน
10	เชียงราย	14.05 คน	คิดเป็น	54.72 คะแนน

หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่า ภาคที่มีจำนวนผู้สูงอายุต่อจำนวนเตียงมากที่สุดคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวนผู้สูงอายุ 93.99 คนต่อเตียง ตามมาด้วยภาคเหนือ ผู้สูงอายุ 90.67 คนต่อเตียง ภาคตะวันตก ผู้สูงอายุ 89.35 คนต่อเตียง ภาคใต้ ผู้สูงอายุ 74.08 คนต่อเตียง ภาคกลาง ผู้สูงอายุ 72.79 คนต่อเตียง และภาคตะวันออก ผู้สูงอายุ 67.72 คนต่อเตียง

จากข้อมูลทั้งหมด เมื่อนำข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุต่อทั้งอายุรแพทย์ พยาบาล และเตียง ที่เรียงลำดับการให้คะแนนไว้แล้วมารวมกัน เพื่อหาคะแนนเฉลี่ยในแต่ละจังหวัด เพื่อจัดอันดับจังหวัดที่มีทรัพยากรทางสาธารณสุขต่อผู้สูงอายุ โดยจังหวัดที่ได้คะแนนมาก หมายถึง จังหวัดที่มีความเปราะบางต่ำ ส่วนจังหวัดที่ได้คะแนนน้อย หมายถึง จังหวัดที่มีความเปราะบางสูง โดยพบว่า

จังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางด้านทรัพยากรสาธารณสุขในประเด็นสุขภาพกายสูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	กำแพงเพชร	12.99 คะแนน
2	เพชรบูรณ์	27.90 คะแนน
3	บึงกาฬ	29.75 คะแนน
4	หนองบัวลำภู	30.85 คะแนน
5	สุโขทัย	36.19 คะแนน
6	มุกดาหาร	38.73 คะแนน
7	แม่ฮ่องสอน	42.64 คะแนน
8	พิจิตร	48.16 คะแนน
9	นครพนม	54.17 คะแนน
10	ชัยภูมิ	54.76 คะแนน

หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่า ภาคที่มีความสามารถในการรองรับดูแลสุขภาพกายของผู้สูงอายุต่ำที่สุดคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 60.39 คะแนน ตามด้วยภาคเหนือ 66.28 คะแนน ภาคตะวันตก 67.42 คะแนน ภาคกลาง 67.38 คะแนน ภาคใต้ 78.07 คะแนน และภาคตะวันออก 80.25 คะแนน

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า มีจังหวัดในภาคกลางอยู่ใน 10 อันดับแรกถึง 5 จังหวัดด้วยกัน และมีจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุด 10 อันดับแรก 2 จังหวัด คือ กำแพงเพชร และสุโขทัย โดยจะเห็นว่าจังหวัดที่มีความความเปราะบางต่อผู้สูงอายุในประเด็นทรัพยากรสาธารณสุขในด้านสุขภาพกายต่ำที่สุด คือ กำแพงเพชร 41.77 คะแนน ในขณะที่สูงที่สุดคือ ภูเก็ต 88.30 คะแนน

ดังนั้น เมื่อนำคะแนนความเปราะบางต่อผู้สูงอายุโดยพิจารณาจากโรคไม่ติดต่อ 5 โรค และคะแนนความสามารถในการรองรับดูแลสุขภาพกายของผู้สูงอายุมารวมกัน จะพบว่า

Rocket Media Lab

สสส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

10 จังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางในด้านสุขภาพกาย สูงที่สุด

	คะแนนผู้สูงอายุที่มีความเปราะบางจากโรคไม่ติดต่อ 5 โรค	จำนวนผู้สูงอายุต่ออายุรแพทย์ (คน)	จำนวนผู้สูงอายุต่อพยาบาล (คน)	จำนวนผู้สูงอายุต่อเตียง (คน)	คะแนนภาพรวม
1 กำแพงเพชร	70.55	7,647.37	156.42	196.27	41.77
2 เพชรบูรณ์	69.04	8,421.82	135.37	143.70	48.47
3 บึงกาฬ	69.53	11,771.43	112.88	118.56	49.64
4 หนองบัวลำภู	70.61	5,723.16	146.16	152.72	50.73
5 พะเยา	33.50	2,603.17	70.51	100.55	52.66
6 สุโขทัย	69.55	4,716.21	143.04	145.51	52.87
7 อ่างทอง	31.93	3,099.76	74.01	73.70	53.60
8 พัทลุง	39.59	4,104.86	68.96	85.43	55.38
9 พิจิตร	65.47	3,857.88	122.02	128.22	56.82
10 ลำปาง	50.20	2,450.43	85.94	110.50	58.05

หมายเหตุ : จังหวัดที่มีความเปราะบางสูงที่สุด จัดอันดับโดยใช้เกณฑ์ดังนี้ 1.ให้คะแนนตัวชี้วัดแต่ละด้าน 1-100 คะแนน คะแนนต่ำสุดจะสะท้อนถึงความเปราะบางสูงสุด 2.นำคะแนนของแต่ละด้านมารวมกัน 3.จังหวัดที่มีผลคะแนนรวมน้อยที่สุด ถือว่ามีความเปราะบางที่สุด

ที่มา: Rocket Media Lab คำนวณจากสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2567), ข้อมูลสถิติผู้ป่วย 298 โรค ปี 2567 สำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร, ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (HDC) และรายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข ประจำปี 2567 กระทรวงสาธารณสุข

จังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางด้านสุขภาพกายสูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	กำแพงเพชร	41.77 คะแนน
2	เพชรบูรณ์	48.47 คะแนน
3	บึงกาฬ	49.64 คะแนน
4	หนองบัวลำภู	50.73 คะแนน
5	พะเยา	52.66 คะแนน
6	สุโขทัย	52.87 คะแนน
7	อ่างทอง	53.60 คะแนน
8	พัทลุง	55.38 คะแนน
9	พิจิตร	56.82 คะแนน
10	ลำปาง	58.05 คะแนน

หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่า ภาคที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางด้านสุขภาพกายสูงที่สุด คือ ภาคเหนือ 61.85 คะแนน ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อจำนวนประชากรสูงที่สุด ตามมาด้วยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 62.74 คะแนน ภาคกลาง 64.18 คะแนน ภาคตะวันตก 65.97 คะแนน ภาคใต้ 70.14 คะแนน และภาคตะวันออก 72.90 คะแนน

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า จังหวัดที่อยู่ใน 10 อันดับแรก ส่วนใหญ่เป็นจังหวัดในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือ และมีจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อจำนวนประชากรสูงที่สุดใน 10 อันดับแรกของประเทศ เป็นพื้นที่เปราะบางต่อผู้สูงอายุในด้านสุขภาพกายถึง 4 จังหวัด คือ สุโขทัย พะเยา ลำปาง และกำแพงเพชร ในขณะที่กำแพงเพชร ซึ่งเป็นจังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางในด้านสุขภาพกายสูงที่สุด พบว่า กำแพงเพชรไม่ได้เป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อจำนวนประชากรสูงที่สุดใน 10 อันดันแรก และไม่ได้อยู่ใน 10 อันดับแรกของจังหวัดที่เป็นพื้นที่เปราะบางต่อโรคไม่ติดต่อทั้ง 5 โรค แต่ปัจจัยที่ทำให้กำแพงเพชรนั้นเป็นพื้นที่เปราะบางต่อผู้สูงอายุสูงที่สุดในด้านสุขภาพกาย ก็เพราะทรัพยากรทางสาธารณสุขของกำแพงเพชรมีความสามารถในการรองรับดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุต่ำมาก ไม่ว่าจะเป็นสัดส่วนอายุรแพทย์ที่ต่ำเป็นอันดับ 3 ของประเทศ และสัดส่วนพยาบาลและเตียงที่ต่ำเป็นอันดับ 1 ของประเทศนั่นเอง

ในขณะที่จังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางในด้านสุขภาพกายต่ำที่สุด คือ ภูเก็ต เพราะเป็นจังหวัดที่มีผู้สูงอายุป่วยเป็นโรคไม่ติดต่อ 5 โรค ต่ำที่สุดของประเทศ และมีทรัพยากรทางสาธารณสุขที่มีความสามารถในการรองรับดูแลผู้สูงอายุสูงเป็นอันดับ 7 ของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นสัดส่วนอายุรแพทย์ที่สูงเป็นอันดับ 3 ของประเทศ พยาบาลที่สูงเป็นอันดับที่ 11 ของประเทศ และเตียงที่สูงเป็นอันดับ 12 ของประเทศ

ผู้สูงอายุกับความเปราะบางต่อปัญหาสุขภาพจิต

ไม่เพียงแค่โรคทางกายเท่านั้น แต่โรคทางใจยังเป็นอีกสาเหตุที่ก่อเกิดความสูญเสียและภาระทางสาธารณสุขที่ภาครัฐจะต้องดูแลผู้สูงอายุมากขึ้นอีกด้วย ในการจะหาพื้นที่เปราะบางต่อผู้สูงอายุในด้านสุขภาพจิต จะใช้ข้อมูลผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพจิต และทรัพยากรทางสาธารณสุข เพื่อพิจารณาว่า พื้นที่จังหวัดใดนอกจากจะมีผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพจิตในสัดส่วนที่สูงแล้ว ยังมีทรัพยากรทางสาธารณสุขไม่เพียงพอในการดูแลอีกด้วย

Rocket Media Lab

สสส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

10 จังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางจากโรคจิตเวชและทรัพยากรสาธารณสุขสูงที่สุด

	สัดส่วนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคจิตเวชต่อประชากรสูงอายุ		จำนวนผู้สูงอายุต่อจิตแพทย์ (คน)		จำนวนผู้สูงอายุต่อนักจิตวิทยา (คน)		จำนวนผู้สูงอายุต่อเตียงจิตเวช (คน)	
1	สมุทรสงคราม	7.85%	ยโสธร	ไม่มีจิตแพทย์	หนองบัวลำภู	ไม่มีนักจิตวิทยา	แพร่	ไม่มีเตียงจิตเวช
2	สิงห์บุรี	6.65%	บึงกาฬ	82,400.00	แพร่	ไม่มีนักจิตวิทยา	ปทุมธานี	72,407.25
3	ชัยนาท	6.00%	เพชรบูรณ์	78,603.67	อ่างทอง	ไม่มีนักจิตวิทยา	เชียงราย	29,481.3
4	นครนายก	5.56%	อุดรธานี	72,239.25	สมุทรสงคราม	ไม่มีนักจิตวิทยา	มหาสารคาม	29,428.17
5	นครศรีธรรมราช	5.20%	อำนาจเจริญ	65,212.00	กำแพงเพชร	103,239.50	พระนครศรีอยุธยา	27,638.43
6	อุทัยธานี	4.61%	แม่ฮ่องสอน	64,036.00	ร้อยเอ็ด	80,230.33	เพชรบุรี	27,631.00
7	อ่างทอง	3.88%	กาฬสินธุ์	60,184.00	สมุทรปราการ	77,291.60	กำแพงเพชร	25,809.88
8	แพร่	3.80%	เพชรบุรี	55,262.00	สมุทรสาคร	69,945.50	นครนายก	20,467.50
9	ลำพูน	3.78%	หนองบัวลำภู	54,370.00	อุบลราชธานี	66,838.17	ลำพูน	19,541.40
10	นครสวรรค์	3.60%	ชัยภูมิ	52,987.25	กาญจนบุรี	62,209.00	นครปฐม	18,789.20

ที่มา: Rocket Media Lab คำนวณจากสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2567), ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (HDC) และรายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข ประจำปี 2567 กระทรวงสาธารณสุข

เมื่อนำข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุมาเปรียบเทียบกับจำนวนผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปที่ป่วยเป็นโรคจิตเวช 13 รายการ ได้แก่ ความผิดปกติทางจิตและอาการทางจิตที่เกิดจากโรคทางกาย ความผิดปกติทางจิตและพฤติกรรมที่เกิดจากการใช้สารออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท โรคจิตเภท พฤติกรรมแบบโรคจิตเภท และโรคหลงผิด ความผิดปกติทางอารมณ์ โรคประสาท ความผิดปกติที่สัมพันธ์กับความเครียด และโรคโซมาโตฟอร์ม กลุ่มอาการทางพฤติกรรมที่พบร่วมกับความผิดปกติทางสรีรวิทยาและปัจจัยทางกายภาพ ความผิดปกติทางบุคลิกภาพและพฤติกรรมของผู้ใหญ่ ภาวะปัญญาอ่อน ความผิดปกติของพัฒนาการทางจิต ความผิดปกติทางอารมณ์และพฤติกรรมที่มักเริ่มต้นในวัยเด็กและวัยรุ่น ความผิดปกติทางจิตที่ไม่ระบุรายละเอียด การตั้งใจทำร้ายตนเอง และการถูกทำร้าย โดยใช้ข้อมูลจากระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (HDC) ปี 2567 กระทรวงสาธารณสุข พบว่า

จังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคจิตเวชต่อประชากรสูงอายุ สูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	สมุทรสงคราม	7.85%	คิดเป็น	1 คะแนน
2	สิงห์บุรี	6.65%	คิดเป็น	16.31 คะแนน
3	ชัยนาท	6.00%	คิดเป็น	24.67 คะแนน
4	นครนายก	5.56%	คิดเป็น	30.40 คะแนน
5	นครศรีธรรมราช	5.20%	คิดเป็น	34.90 คะแนน
6	อุทัยธานี	4.61%	คิดเป็น	42.50 คะแนน
7	อ่างทอง	3.88%	คิดเป็น	51.82 คะแนน
8	แพร่	3.80%	คิดเป็น	52.86 คะแนน
9	ลำพูน	3.78%	คิดเป็น	53.17 คะแนน
10	นครสวรรค์	3.60%	คิดเป็น	55.47 คะแนน

ในภาพรวมพบว่า ประเทศไทยมีผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคจิตเวช 271,499 คน คิดเป็น 1.94% ของผู้สูงอายุทั้งหมด หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคที่มีผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคจิตเวชต่อจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุดคือ ภาคเหนือ คิดเป็น 2.79% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด ตามมาด้วยภาคใต้ 2.33% ภาคตะวันออกเฉียงเหนือคิดเป็น 2.03% ภาคตะวันออกคิดเป็น 1.60% ภาคกลางคิดเป็น 1.59% และภาคตะวันตก 1.56%

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า มีจังหวัดในภาคกลางอยู่ใน 10 อันดับแรกถึง 7 จังหวัดด้วยกัน และมีจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุด 10 อันดับแรกถึง 2 จังหวัด คือ แพร่ และนครสวรรค์ โดยจะเห็นว่าจังหวัดที่มีผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคจิตเวชต่อจำนวนผู้สูงอายุสูงที่สุด คือ สมุทรสงคราม ซึ่งมีจำนวนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคจิตเวช 2,935 คน คิดเป็น 7.85% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด ในขณะที่ต่ำที่สุดคือ สมุทรปราการ มีจำนวนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคจิตเวช 498 คน คิดเป็น 0.13% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด

ความสามารถในการรองรับดูแลสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ

ไม่เพียงแค่นั้น หากเราพิจารณาถึงความสามารถในการรองรับดูแลสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ โดยพิจารณาจากทรัพยากรทางสาธารณสุขที่มีในแต่ละประเภท ทั้งจำนวนจิตแพทย์ นักจิตวิทยา และเตียงจิตเวช โดยใช้ข้อมูลจากรายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุขประจำปี 2567 สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข เปรียบเทียบกับจำนวนผู้สูงอายุในจังหวัดนั้นๆ เพื่อให้เห็นว่าทรัพยากรทางสาธารณสุขในแต่ละจังหวัดมีความสามารถในการรองรับดูแลสุขภาพจิตของผู้สูงอายุมากน้อยแค่ไหน จะพบว่า

จังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุต่อจำนวนจิตแพทย์ 1 คน เป็นสัดส่วนสูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	ยโสธร	ผู้สูงอายุ 102,598 คน	ไม่มีจิตแพทย์	คิดเป็น 0 คะแนน
2	บึงกาฬ	ผู้สูงอายุ 82,400 คน	คิดเป็น	1 คะแนน
3	เพชรบูรณ์	ผู้สูงอายุ 78,603.67 คน	คิดเป็น	5.74 คะแนน
4	อุดรธานี	ผู้สูงอายุ 72,239.25 คน	คิดเป็น	13.69 คะแนน
5	อำนาจเจริญ	ผู้สูงอายุ 65,212 คน	คิดเป็น	22.47 คะแนน
6	แม่ฮ่องสอน	ผู้สูงอายุ 64,036 คน	คิดเป็น	23.94 คะแนน
7	กาฬสินธุ์	ผู้สูงอายุ 60,184 คน	คิดเป็น	28.75 คะแนน
8	เพชรบุรี	ผู้สูงอายุ 55,262 คน	คิดเป็น	34.90 คะแนน
9	หนองบัวลำภู	ผู้สูงอายุ 54,370 คน	คิดเป็น	36.01 คะแนน
10	ชัยภูมิ	ผู้สูงอายุ 52,987.25 คน	คิดเป็น	37.74 คะแนน

ในภาพรวมของประเทศไทย พบว่ามีผู้สูงอายุ 14,596.68 คนต่อจิตแพทย์ 1 คน หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคที่มีผู้สูงอายุต่อจำนวนจิตแพทย์มากที่สุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้สูงอายุ 26,701.56 คนต่อจิตแพทย์ 1 คน ตามด้วยภาคตะวันตก ผู้สูงอายุ 25,589.11 คนต่อจิตแพทย์ 1 คน ภาคตะวันออก ผู้สูงอายุ 17,654.65 คนต่อจิตแพทย์ 1 คน ภาคใต้ ผู้สูงอายุ 15,652.74 คนต่อจิตแพทย์ 1 คน ภาคเหนือ ผู้สูงอายุ 15,454.79 คนต่อจิตแพทย์ 1 คน และภาคกลาง ผู้สูงอายุ 9,614.70 คนต่อจิตแพทย์ 1 คน

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ใน 10 อันดับแรกถึง 7 จังหวัดด้วยกัน และไม่มีจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุด 10 อันดับแรกในนี้ โดยจะเห็นว่าจังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุต่อจำนวนจิตแพทย์สูงที่สุด คือ ยโสธร ที่มีจำนวนผู้สูงอายุ 102,598 คน แต่จากข้อมูลไม่มีจิตแพทย์ในจังหวัดเลย ในขณะที่ต่ำที่สุดคือ นครนายก มีผู้สูงอายุ 40,935 คน และมีจิตแพทย์ 13 คน คิดเป็นจำนวนผู้สูงอายุ 3,148.85 คนต่อจิตแพทย์ 1 คน

นอกจากนี้ จากรายงานทรัพยากรสาธารณสุขของกระทรวงสาธารณสุข ในปี 2567 ยังพบว่าประเทศไทยมีแพทย์จิตเวชศาสตร์ด้านจิตเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ เพียง 8 คนเท่านั้น ได้แก่ กรุงเทพฯ 4 คน ราชบุรี 1 คน และนครราชสีมา 3 คน เท่ากับว่าแพทย์ด้านจิตเวชศาสตร์สูงอายุ 1 คนจะต้องดูแลผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านสุขภาพจิตถึง 33,937.38 คน

จังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุต่อจำนวนนักจิตวิทยา 1 คน เป็นสัดส่วนสูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	หนองบัวลำภู	108,740 คน	ไม่มีนักจิตวิทยา	คิดเป็น 0 คะแนน
2	แพร่	95,266 คน	ไม่มีนักจิตวิทยา	คิดเป็น 0 คะแนน
3	อ่างทอง	52,696 คน	ไม่มีนักจิตวิทยา	คิดเป็น 0 คะแนน
4	สมุทรสงคราม	37,404 คน	ไม่มีนักจิตวิทยา	คิดเป็น 0 คะแนน
5	กำแพงเพชร	103,239.50 คน	คิดเป็น	1 คะแนน
6	ร้อยเอ็ด	80,230.33 คน	คิดเป็น	23.93 คะแนน
7	สมุทรปราการ	77,291.60 คน	คิดเป็น	26.86 คะแนน
8	สมุทรสาคร	69,945.50 คน	คิดเป็น	34.19 คะแนน
9	อุบลราชธานี	66,838.17 คน	คิดเป็น	37.28 คะแนน
10	กาญจนบุรี	62,209 คน	คิดเป็น	41.90 คะแนน

ในภาพรวมของประเทศไทย พบว่ามีผู้สูงอายุ 16,522.27 คนต่อนักจิตวิทยา 1 คน หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคที่มีผู้สูงอายุต่อนักจิตวิทยามากที่สุด คือ ภาคเหนือ ผู้สูงอายุ 26,769.91 คนต่อนักจิตวิทยา 1 คน ตามด้วยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้สูงอายุ 23,568.97 คนต่อนักจิตวิทยา 1 คน ภาคตะวันตก ผู้สูงอายุ 23,112.74 คนต่อนักจิตวิทยา 1 คน ภาคตะวันออก ผู้สูงอายุ 21,185.58 คนต่อนักจิตวิทยา 1 คน ภาคกลาง ผู้สูงอายุ 13,497.06 คนต่อนักจิตวิทยา 1 คน และภาคใต้ ผู้สูงอายุ 9,817.69 คนต่อนักจิตวิทยา 1 คน

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า มีจังหวัดในภาคกลางอยู่ใน 10 อันดับแรกถึง 5 จังหวัดด้วยกัน และมีจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุด 10 อันดับแรกถึง 2 จังหวัด คือ แพร่ และกำแพงเพชร โดยจะเห็นว่าจังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุต่อจำนวนนักจิตวิทยาสูงที่สุด คือ หนองบัวลำภู อ่างทอง แพร่ และสมุทรสงคราม ซึ่งไม่มีนักจิตวิทยาในจังหวัด ในขณะที่ต่ำที่สุดคือ ปัตตานี มีผู้สูงอายุ 113,580 คน และนักจิตวิทยา 29 คน คิดเป็นจำนวนผู้สูงอายุ 3,916.55 คนต่อนักจิตวิทยา 1 คน

จังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุต่อจำนวนเตียงผู้ป่วยจิตเวช 1 เตียง สูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	แพร่	95,266 คน	ไม่มีเตียงจิตเวช	คิดเป็น 0 คะแนน
2	ปทุมธานี	72,407.25 คน	คิดเป็น	59.99 คะแนน
3	เชียงราย	29,481.30 คน	คิดเป็น	60.06 คะแนน
4	มหาสารคาม	29,428.17 คน	คิดเป็น	62.52 คะแนน
5	พระนครศรีอยุธยา	27,638 คน	คิดเป็น	62.53 คะแนน
6	กำแพงเพชร	25,809.88 คน	คิดเป็น	65.04 คะแนน
7	นครนายก	20,467.50 คน	คิดเป็น	72.38 คะแนน
8	ลำพูน	19,541.40 คน	คิดเป็น	73.65 คะแนน
9	นครปฐม	18,789.20 คน	คิดเป็น	74.69 คะแนน
10	กาฬสินธุ์	18,055.20 คน	คิดเป็น	75.69 คะแนน

ในภาพรวมของประเทศไทย พบว่ามีผู้สูงอายุ 2,337.51 คนต่อจำนวนเตียงจิตเวช 1 เตียง หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคที่มีผู้ป่วยที่เป็นผู้สูงอายุต่อจำนวนเตียงจิตเวชมากที่สุด คือ ภาคตะวันตก ผู้สูงอายุ 8,429.35 คนต่อจำนวนเตียงจิตเวช 1 เตียง ตามด้วยภาคตะวันออก ผู้สูงอายุ 3,724.03 คนต่อจำนวนเตียงจิตเวช 1 เตียง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้สูงอายุ 2,547.61 คนต่อจำนวนเตียงจิตเวช 1 เตียง ภาคเหนือ ผู้สูงอายุ 2,247.55 คนต่อจำนวนเตียงจิตเวช 1 เตียง ภาคกลาง ผู้สูงอายุ 2,093.49 คนต่อจำนวนเตียงจิตเวช 1 เตียง และภาคใต้ ผู้สูงอายุ 1,731.93 คนต่อจำนวนเตียงจิตเวช 1 เตียง

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า มีจังหวัดในภาคกลางอยู่ใน 10 อันดับแรกถึง 5 จังหวัดด้วยกัน และมีจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุด 10 อันดับแรกถึง 2 จังหวัด คือ แพร่ และกำแพงเพชร โดยจะเห็นว่าจังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุต่อจำนวนเตียงจิตเวชสูงที่สุด คือ แพร่ มีผู้สูงอายุ 95,266 คน แต่ไม่มีเตียงจิตเวชในจังหวัดเลย ในขณะที่ต่ำที่สุดคือ สุราษฎร์ธานี มีผู้สูงอายุ 188,304 คน และจำนวนเตียงจิตเวช 511 เตียง คิดเป็นจำนวนผู้สูงอายุ 368.50 คนต่อเตียงจิตเวช 1 เตียง

จากข้อมูลทั้งหมด เมื่อนำข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุต่อจิตแพทย์ นักจิตวิทยา และเตียงจิตเวช ที่เรียงลำดับการให้คะแนนไว้แล้วมารวมกัน เพื่อหาคะแนนเฉลี่ยในแต่ละจังหวัด เพื่อจัดอันดับจังหวัดที่มีทรัพยากรทางสาธารณสุขของผู้สูงอายุ ทั้งจิตแพทย์ นักจิตวิทยา และเตียงจิตเวช รวมกัน โดยจังหวัดที่ได้คะแนนมาก หมายถึง จังหวัดที่มีความเปราะบางต่ำ ส่วนจังหวัดที่ได้คะแนนน้อย หมายถึง จังหวัดที่มีความเปราะบางสูง พบว่า

จังหวัดที่มีผู้สูงอายุมีความเปราะบางด้านทรัพยากรสาธารณสุข ในประเด็นสุขภาพจิตสูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	แพร่	28.03 คะแนน
2	กำแพงเพชร	35.16 คะแนน
3	หนองบัวลำภู	43.02 คะแนน
4	กาฬสินธุ์	49.45 คะแนน
5	ยโสธร	49.53 คะแนน
6	เพชรบูรณ์	54.26 คะแนน
7	อ่างทอง	54.80 คะแนน
8	ร้อยเอ็ด	55.75 คะแนน
9	บึงกาฬ	59.22 คะแนน
10	มหาสารคาม	59.24 คะแนน

จากข้อมูล หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่า ภาคที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางด้านทรัพยากรทางสาธารณสุขในประเด็นสุขภาพจิตสูงที่สุดคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 68.86 คะแนน ตามด้วยภาคเหนือ 72 คะแนน ภาคตะวันตก 74.12 คะแนน ภาคกลาง 74.49 คะแนน ภาคตะวันออก 82.05 คะแนน และภาคใต้ 88.49 คะแนน

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า มีจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือถึง 6 จังหวัดด้วยกัน และมีจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุด 10 อันดับแรก 2 จังหวัด คือ แพร่ และกำแพงเพชร โดยจะเห็นว่าจังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางด้านทรัพยากรทางสาธารณสุขในประเด็นสุขภาพจิตสูงที่สุดคือ แพร่ 28.03 คะแนน ในขณะที่ต่ำที่สุดคือ กรุงเทพฯ 98.02 คะแนน

ดังนั้น เมื่อนำคะแนนความเปราะบางต่อผู้สูงอายุโดยพิจารณาจากโรคจิตเวช 13 รายการ และคะแนนความพร้อมของทรัพยากรสาธารณสุขในการรองรับผู้สูงอายุ มารวมกันเพื่อหาคะแนนเฉลี่ยเพื่อจัดอันดับจังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางในด้านสุขภาพจิตสูงที่สุด พบว่า

Rocket Media Lab

สสส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

10 จังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางในด้านสุขภาพจิต สูงที่สุด

	สัดส่วนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคจิตเวชต่อประชากรสูงอายุ	จำนวนผู้สูงอายุต่อนักจิตวิทยา (คน)	จำนวนผู้สูงอายุต่อจิตแพทย์ (คน)	จำนวนผู้สูงอายุต่อเตียง (คน)	คะแนนภาพรวม
1 แพร่	3.80%	ไม่มีนักจิตวิทยา	15,877.67	ไม่มีเตียงจิตเวช	34.24
2 กำแพงเพชร	2.19%	103,239.50	51,619.75	25,809.88	44.77
3 สมุทรสงคราม	7.85%	ไม่มีนักจิตวิทยา	12,468.00	3,740.40	46.18
4 อ่างทอง	3.88%	ไม่มีนักจิตวิทยา	17,565.33	13,174.00	54.05
5 หนองบัวลำภู	1.04%	ไม่มีนักจิตวิทยา	54,370.00	5,437.00	54.33
6 กาฬสินธุ์	2.07%	60,184.00	60,184.00	18,055.20	55.86
7 ยโสธร	2.06%	51,299.00	ไม่มีจิตแพทย์	3,419.93	55.94
8 เพชรบูรณ์	1.87%	29,476.38	78,603.67	13,100.61	60.11
9 ร้อยเอ็ด	1.95%	80,230.33	40,115.17	8,023.03	60.96
10 กาญจนบุรี	2.32%	62,209.00	37,325.40	11,664.19	63.91

หมายเหตุ : จังหวัดที่มีความเปราะบางสูงที่สุด จัดอันดับโดยใช้เกณฑ์ดังนี้ 1.ให้คะแนนตัวชี้วัดแต่ละด้าน 1-100 คะแนน คะแนนต่ำสุดจะสะท้อนถึงความเปราะบางสูงสุด 2.นำคะแนนของแต่ละด้านมารวมกัน 3.จังหวัดที่มีผลคะแนนรวมน้อยที่สุด ถือว่ามีความเปราะบางที่สุด

ที่มา: Rocket Media Lab คำนวณจากสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2567), ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (HDC) และรายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข ประจำปี 2567 กระทรวงสาธารณสุข

จังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางในด้านสุขภาพจิตสูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	แพร่	34.24 คะแนน
2	กำแพงเพชร	44.77 คะแนน
3	สมุทรสงคราม	46.18 คะแนน
4	อ่างทอง	54.05 คะแนน
5	หนองบัวลำภู	54.33 คะแนน
6	กาฬสินธุ์	55.86 คะแนน
7	ยโสธร	55.94 คะแนน
8	เพชรบูรณ์	60.11 คะแนน
9	ร้อยเอ็ด	60.96 คะแนน
10	กาญจนบุรี	63.91 คะแนน

หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่า ภาคที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางในด้านสุขภาพจิตสูงที่สุด คือ ภาคเหนือ 69.95 คะแนน ตามมาด้วยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 70.87 คะแนน ภาคกลาง 72.07 คะแนน ภาคตะวันตก 76.21 คะแนน ภาคตะวันออก 81.26 คะแนน และภาคใต้ 85.47 คะแนน

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่าจังหวัดที่อยู่ใน 10 อันดับแรก ส่วนใหญ่เป็นจังหวัดในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคละ 4 จังหวัด และมีจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุด 10 อันดับแรก 2 จังหวัด คือ แพร่ และกำแพงเพชร รวมไปถึงจังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางในด้านสุขภาพจิตสูงที่สุด คือ แพร่ 34.24 คะแนน ในขณะที่น้อยที่สุดคือ กรุงเทพฯ 97.73 คะแนน

จังหวัดไหนที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบาง ในด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต สูงสุดที่สุด

Rocket Media Lab

10 จังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางในด้านสุขภาพ สูงที่สุด

		คะแนนด้านสุขภาพกาย	คะแนนด้านสุขภาพจิต	คะแนนรวมมิติสุขภาพ
1	กำแพงเพชร	41.77	44.77	43.27
2	แพร่	59.25	34.24	46.74
3	หนองบัวลำภู	50.73	54.33	52.53
4	สมุทรสงคราม	60.91	46.18	53.54
5	อ่างทอง	53.60	54.05	53.83
6	เพชรบูรณ์	48.47	60.11	54.29
7	บึงกาฬ	49.64	65.59	57.62
8	ยโสธร	61.57	55.94	58.76
9	กาฬสินธุ์	61.68	55.86	58.77
10	ร้อยเอ็ด	62.05	60.96	61.50

หมายเหตุ : จังหวัดที่มีความเปราะบางสูงที่สุด จัดอันดับโดยใช้เกณฑ์ดังนี้ 1.ให้คะแนนตัวชี้วัดแต่ละด้าน 1-100 คะแนน คะแนนต่ำสุดจะสะท้อนถึงความเปราะบางสูงสุด 2.นำคะแนนของแต่ละด้านมารวมกัน 3.จังหวัดที่มีผลคะแนนรวมน้อยที่สุด ถือว่ามีความเปราะบางที่สุด

ที่มา: Rocket Media Lab คำนวณจากสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2567), ข้อมูลสถิติผู้ป่วย 298 โรค ปี 2567 สำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร, ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (HDC) และรายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข ประจำปี 2567 กระทรวงสาธารณสุข

โดยสรุป ในการจะหาพื้นที่เปราะบางต่อผู้สูงอายุในด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต โดยนำเอาการเรียงลำดับการให้คะแนนของทั้งสองด้านมารวมกัน เพื่อหาคะแนนเฉลี่ยในแต่ละจังหวัด และจัดอันดับจังหวัดที่มีความเปราะบางด้านสุขภาพทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตต่อผู้สูงอายุสูงที่สุดในประเทศไทย พบว่า

จังหวัดที่มีความเปราะบางด้านสุขภาพทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตต่อผู้สูงอายุ สูงที่สุดในประเทศไทย 10 อันดับแรก

1	กำแพงเพชร	43.27 คะแนน
2	แพร่	46.74 คะแนน
3	หนองบัวลำภู	52.53 คะแนน
4	สมุทรสงคราม	53.54 คะแนน
5	อ่างทอง	53.83 คะแนน
6	เพชรบูรณ์	54.29 คะแนน
7	บึงกาฬ	57.62 คะแนน
8	ยโสธร	58.76 คะแนน
9	กาฬสินธุ์	58.77 คะแนน
10	ร้อยเอ็ด	61.50 คะแนน

หากพิจารณาเป็นระดับภาค จะพบว่า ภาคเหนือเป็นภาคที่มีผู้สูงอายุมีความเปราะบางด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการเป็นภาคที่มีจำนวนผู้สูงอายุต่อจำนวนประชากรสูงที่สุดในประเทศไทย จากการคำนวณพบว่าภาคเหนือได้คะแนนในมิติสุขภาพน้อยที่สุด 65.90 คะแนน แบ่งออกเป็นด้านสุขภาพกาย 61.85 คะแนน และด้านสุขภาพจิต 69.95 คะแนน ตามมาด้วยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 66.81 คะแนน ภาคกลาง 68.13 คน ภาคตะวันตก 71.09 คะแนน ภาคตะวันออก 77.08 คะแนน และภาคใต้ 77.81 คะแนน

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า จังหวัดที่มีความเปราะบางทางสุขภาพของผู้สูงอายุทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตสูงที่สุด 10 อันดับแรก ส่วนมากเป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือถึง 5 จังหวัด และที่น่าสนใจคือใน 10 อันดับแรกนี้ไม่มีจังหวัดในภาคตะวันออกและภาคใต้เลย นอกจากนี้ยังพบว่า ใน 10 อันดับนี้ มีจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อจำนวนประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุดในประเทศถึง 2 จังหวัดด้วยกัน นั่นก็คือ แพร่ และกำแพงเพชร

กำแพงเพชรเป็นจังหวัดเปราะบางทั้งด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตต่อผู้สูงอายุ อันดับ 1 โดยกำแพงเพชรอยู่ในอันดับ 1 ของจังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางด้านสุขภาพกายมากที่สุด และอันดับ 2 ของจังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางด้านสุขภาพจิตมากที่สุด ในขณะที่จังหวัดที่มีความเปราะบางทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตต่อผู้สูงอายุต่ำที่สุดคือ กรุงเทพฯ อีกทั้งยังอยู่เพียงอันดับที่ 2 ของจังหวัดที่มีความเปราะบางด้านสุขภาพกายต่อผู้สูงอายุต่ำที่สุด และอันดับ 1 ของจังหวัดที่มีความเปราะบางด้านสุขภาพจิตต่อผู้สูงอายุต่ำสุด

มิติด้านเศรษฐกิจ : แก่ไปจะมีงานทำไหม จะเลี้ยงตัวเองได้หรือเปล่า

ไม่เพียงแค่เรื่องสุขภาพที่จะเป็นปัญหาใหญ่เมื่อประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น อีกหนึ่งปัญหาที่จะเกิดขึ้นและสำคัญไม่แพ้กันคือปัญหาด้านเศรษฐกิจ จากข้อมูลสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร ของสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง พบว่าในปี 2567 ประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุ 14,027,411 คน หรือคิดเป็น 20% ของประชากรทั้งประเทศ และคาดว่าจะมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเป็น 28% ของประชากรทั้งหมดในปี 2578 แต่ใช่ว่าผู้สูงอายุทุกคนจะมีรายได้เลี้ยงตนเองไปตลอดชีวิต

จากข้อมูลรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย ปี 2566 ของกรมกิจการผู้สูงอายุ และสถิติงานประกันสังคมประจำปี 2566 ของสำนักงานประกันสังคม จะเห็นว่าแม้จะมีผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งที่อาจไม่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ เพราะเป็นผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยหวัด บำเหน็จและบำนาญข้าราชการ โดยมีจำนวน 1.85 ล้านคน หรือคิดเป็น 13.99% รวมไปถึงผู้สูงอายุที่มีรายได้หลักจากการอุดหนุนของครอบครัว มีจำนวน 4.25 ล้านคน หรือคิดเป็น 32.2% แต่ก็ยังพบว่า มีผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งที่ยังต้องทำงานอยู่ โดยผู้สูงอายุที่ยังคงมีงานทำ มีจำนวน 5.11 ล้านคน หรือคิดเป็น 37.50% ซึ่งแม้จะมีงานทำ แต่ในส่วนที่ทำงานเป็นลูกจ้างนั้นมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเพียง 12,151 บาท ในขณะที่ภาคการเกษตรมีรายได้เพียง 5,796 บาทต่อเดือน ซึ่งอาจไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ

แม้อาจจะมีเงินอุดหนุนจากภาครัฐ เช่น เบี้ยยังชีพ ซึ่งมีผู้สูงอายุจำนวน 10.96 ล้านคนหรือคิดเป็น 83.08% ที่ได้รับ แต่ก็จะได้รับเพียงเดือนละ 600-1,000 บาท เท่านั้น หรือผู้สูงอายุที่จะได้รับเงินบำนาญจากการที่เคยเป็นผู้ประกันตน ทั้ง ม.33 ม.39 และ ม.40 ก็มีเพียงแค่ 1.02 ล้านคน หรือคิดเป็น 7.76%

นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้สูงอายุที่มีเงินออมนั้น มีเพียง 54.3% และแม้จะมีมากกว่าครึ่ง แต่กลับพบว่าในจำนวนนั้น 41.4% มีเงินออมต่ำกว่า 50,000 บาท ซึ่งก็อาจจะไม่เพียงพอต่อการใช้ชีวิตไปจนสิ้นอายุขัย

จะเห็นว่าภาวะทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในไทยนั้นน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง และอาจสร้างภาระที่ภาครัฐจะต้องเข้ามาดูแลทั้งด้านงบประมาณและนโยบายมากยิ่งขึ้นในอนาคตเมื่อจำนวนผู้สูงอายุมากขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น หนึ่งในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุก็คือ การสร้างงานแก่ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพิงตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ

Rocket Media Lab

สสส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

10 จังหวัดที่ผู้สูงอายุ ไม่มีงานทำ รายได้ไม่เพียงพอ และไม่มีการออม สูงสุด

	สัดส่วนผู้สูงอายุที่ไม่มีงานทำ		สัดส่วนผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอ		สัดส่วนผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาทต่อปี		สัดส่วนผู้สูงอายุที่ไม่มีการออม	
1	นนทบุรี	82.32%	สระแก้ว	44.38%	สกลนคร	39.48%	กระบี่	76.23%
2	ปทุมธานี	76.88%	นครพนม	41.08%	สุโขทัย	38.71%	สมุทรปราการ	71.82%
3	สมุทรปราการ	76.87%	สุรินทร์	34.96%	อำนาจเจริญ	37.99%	ปราจีนบุรี	67.66%
4	บึงกาฬ	75.72%	นราธิวาส	34.06%	พะเยา	37.35%	สุพรรณบุรี	63.28%
5	สกลนคร	74.86%	อำนาจเจริญ	31.34%	ตาก	37.00%	สุรินทร์	62.56%
6	เลย	73.44%	สมุทรปราการ	29.85%	นราธิวาส	34.91%	นราธิวาส	62.09%
7	นครนายก	71.65%	สมุทรสาคร	29.76%	นครพนม	33.26%	สระแก้ว	61.75%
8	กรุงเทพฯ	71.00%	อุบลราชธานี	29.01%	เลย	33.06%	เลย	61.69%
9	พระนครศรีอยุธยา	69.67%	บุรีรัมย์	27.51%	กำแพงเพชร	31.58%	พังงา	61.56%
10	นราธิวาส	69.66%	เชียงใหม่	25.27%	กาฬสินธุ์	31.51%	ภูเก็ต	61.12%

หมายเหตุ : หน่วยคิดเป็นสัดส่วนต่อประชากรสูงอายุทั้งหมด

ที่มา : Rocket Media Lab คำนวณจากสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2567) และการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2567 ระดับจังหวัด สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ในการจะหาพื้นที่เปราะบางของผู้สูงอายุในด้านเศรษฐกิจ จะใช้ข้อมูลรายจังหวัด ทั้งข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุที่ไม่มีงานทำ ผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอ จำนวนผู้สูงอายุที่รายได้น้อยกว่า 30,000 บาทต่อปี และจำนวนผู้สูงอายุที่ไม่มีการออม จากรายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2567 สำนักงานสถิติแห่งชาติ มาเปรียบเทียบกับจำนวนผู้สูงอายุในแต่ละจังหวัด และนำมาคำนวณเป็นคะแนน ซึ่งจังหวัดที่ได้คะแนนมาก หมายถึง มีความเปราะบางต่ำ จังหวัดที่ได้คะแนนน้อย หมายถึง มีความเปราะบางสูง โดยหลังจากนั้นจะนำคะแนนไปรวมกันเพื่อจัดอันดับพื้นที่เปราะบางด้านเศรษฐกิจต่อสูงอายุ โดยพบว่า

จังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่ไม่มีงานทำต่อประชากรสูงอายุ สูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	นนทบุรี	156.42 คน	คิดเป็น	1 คะแนน
2	ปทุมธานี	146.16 คน	คิดเป็น	13.00 คะแนน
3	สมุทรปราการ	143.04 คน	คิดเป็น	13.03 คะแนน
4	บึงกาฬ	135.37 คน	คิดเป็น	15.56 คะแนน
5	สกลนคร	122.02 คน	คิดเป็น	17.46 คะแนน
6	เลย	121.45 คน	คิดเป็น	20.59 คะแนน
7	นครนายก	120.96 คน	คิดเป็น	24.55 คะแนน
8	กรุงเทพมหานคร	112.88 คน	คิดเป็น	25.99 คะแนน
9	พระนครศรีอยุธยา	111.76 คน	คิดเป็น	28.92 คะแนน
10	นราธิวาส	105.76 คน	คิดเป็น	28.94 คะแนน

ในภาพรวมของประเทศไทย พบว่ามีผู้สูงอายุที่ไม่มีงานทำจำนวน 8,763,223 คน คิดเป็น 62.47% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคที่มีผู้สูงอายุว่างงานมากที่สุดคือ ภาคกลาง คิดเป็น 66.91% ของประชากรสูงอายุ ตามด้วยภาคตะวันออก 62.25% ภาคเหนือ 60.71% ภาคใต้ 59.63% ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 59.53% และภาคตะวันตก 59.50%

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า จังหวัดในภาคกลางอยู่ใน 10 อันดับแรกถึง 6 จังหวัดด้วยกัน และไม่มีจังหวัดที่อยู่ใน 10 อันดับแรกของจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุดในนี้ โดยจะเห็นว่าจังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุที่ไม่มีงานทำสูงที่สุด คือ นนทบุรี จำนวน 243,996 คน คิดเป็น 82.32% ของผู้สูงอายุทั้งหมด ในขณะที่น้อยที่สุดคือ ศรีสะเกษ จำนวน 79,578 คน คิดเป็น 37.46% ของผู้สูงอายุทั้งหมด และเมื่อนำข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุที่มีงานทำและไม่มีงานทำ รายจังหวัดปี 2567 จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ มาเปรียบเทียบกับจำนวนผู้สูงอายุในจังหวัดนั้นๆ จะพบว่า มีเพียง 5 จังหวัดที่มีผู้สูงอายุที่มีงานทำเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้สูงอายุในจังหวัดนั้น ได้แก่ ศรีสะเกษ 62.54% ยโสธร 56.97% จันทบุรี 52.36% สุรินทร์ 50.12% และพัทลุง 50.00%

ไม่เพียงแค่นั้นหากพิจารณาอาชีพของผู้สูงอายุในประเทศไทยราย (ไม่รวม กทม.) จากข้อมูล Thai People Map and Analytics Platform ของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) จะพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตร-ทำนา 2,625,455 คน หรือคิดเป็น 33.28% รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป 1,401,912 คน หรือคิดเป็น 17.77% ไม่มีอาชีพ 918,510 คน หรือคิดเป็น 11.64% เกษตร-ทำสวน 832,123 คน หรือคิดเป็น 10.55% อาชีพอื่นๆ 670,070 คนหรือคิดเป็น 8.49%

จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า แม้อาชีพของผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพเกษตรกรรมทั้งทำนาและทำสวน ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับข้อมูลผู้สูงอายุที่มีงานทำก็จะพบว่า กลุ่มจังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุที่มีงานทำสูง มักเป็นกลุ่มจังหวัดที่อาชีพส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุเป็นอาชีพเกษตรกรรม ในขณะที่กลุ่มจังหวัดที่ผู้สูงอายุมีงานทำต่ำก็พบว่ามักจะอยู่ในกลุ่มจังหวัดที่

อาชีพส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุเป็นอาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งอาจจะรวมไปถึงงานบริการด้วยก็ได้ เช่น จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีผู้สูงอายุมีงานทำต่ำที่สุดในประเทศไทย อาชีพส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุคือรับจ้างทั่วไป หรือหากจะพิจารณาในส่วนของกรุงเทพฯ นั้นจากข้อมูลร้อยละผู้สูงอายุที่ทำงานจำแนกตามอาชีพ และภาค ปี 2567 จากรายงานการทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2567 สำนักงานสถิติแห่งชาติ จะพบว่า ผู้สูงอายุที่ทำงานในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริการและผู้จำหน่ายสินค้ามากที่สุด 47.7% ของแรงงานผู้สูงอายุ ในขณะที่น้อยที่สุดคืออาชีพผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือด้านการเกษตร และประมง 1.4% ของแรงงานผู้สูงอายุ

อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบกับค่าจ้างเฉลี่ยต่อเดือนของผู้สูงอายุที่ทำงานในฐานะลูกจ้าง จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม จากรายงานการทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2567 สำนักงานสถิติแห่งชาติ ค่าจ้างของผู้สูงอายุในประเทศเฉลี่ยอยู่ที่ 13,339 บาทต่อเดือน หากแยกตามประเภทของอุตสาหกรรม พบว่า ภาคเกษตรกรรมซึ่งเป็นภาคที่มีผู้สูงอายุทำงานมากที่สุด กลับมีค่าจ้างเฉลี่ย 6,826 บาทต่อเดือน ในขณะที่ภาคการผลิต มีค่าจ้างเฉลี่ย 13,509 บาทต่อเดือน และภาคการบริการและการค้า มีค่าจ้างเฉลี่ย 14,612 บาทต่อเดือน หากแยกตามรายภาคจะพบว่า ภาคเหนือเป็นภาคที่มีค่าจ้างเฉลี่ยต่ำที่สุดอยู่ที่ 9,413 บาทต่อเดือน ตามด้วยภาคใต้ 10,708 บาทต่อเดือน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 11,266 บาทต่อเดือน และภาคกลาง 11,879 บาทต่อเดือน

จังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อประชากรสูงอายุ สูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	สระแก้ว	44.38%	คิดเป็น	1 คะแนน
2	นครพนม	41.08%	คิดเป็น	8.71 คะแนน
3	สุรินทร์	34.96%	คิดเป็น	23.04 คะแนน
4	นราธิวาส	34.06%	คิดเป็น	25.13 คะแนน
5	อำนาจเจริญ	31.34%	คิดเป็น	31.51 คะแนน
6	สมุทรปราการ	29.85%	คิดเป็น	34.99 คะแนน
7	สมุทรสาคร	29.76%	คิดเป็น	35.19 คะแนน
8	อุบลราชธานี	29.01%	คิดเป็น	36.96 คะแนน
9	บุรีรัมย์	27.51%	คิดเป็น	40.46 คะแนน
10	เชียงใหม่	25.27%	คิดเป็น	45.72 คะแนน

ในภาพรวมของประเทศไทย พบว่ามีผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอ จำนวน 2,285,073 คน คิดเป็น 16.29% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคที่ผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอมากที่สุดคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็น 20.87% ของประชากรสูงอายุ ตามด้วยภาคตะวันออก 15.26% ภาคกลาง 14.68% ภาคใต้ 14.02% ภาคเหนือ 13.57% และภาคตะวันตก 12.81%

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ใน 10 อันดับแรกถึง 5 จังหวัดด้วยกัน และไม่มีจังหวัดที่อยู่ใน 10 อันดับแรกของจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุดในนี้ โดยจะเห็นว่าจังหวัดที่มีผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอสูงที่สุด คือ สระแก้ว จำนวน 46,759 คน คิดเป็น 44.38% ของผู้สูงอายุทั้งหมด ในขณะที่น้อยที่สุดคือ นครนายก จำนวน 847 คน คิดเป็น 2.07% ของผู้สูงอายุทั้งหมด

จังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาทต่อปีต่อประชากรสูงอายุ สูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	สกลนคร	39.48%	คิดเป็น	1 คะแนน
2	สุโขทัย	38.71%	คิดเป็น	3.09 คะแนน
3	อำนาจเจริญ	37.99%	คิดเป็น	5.04 คะแนน
4	พะเยา	37.35%	คิดเป็น	6.77 คะแนน
5	ตาก	37.00%	คิดเป็น	7.72 คะแนน
6	นราธิวาส	34.91%	คิดเป็น	13.39 คะแนน
7	นครพนม	33.26%	คิดเป็น	17.87 คะแนน
8	เลย	33.06%	คิดเป็น	18.43 คะแนน
9	กำแพงเพชร	31.58%	คิดเป็น	22.44 คะแนน
10	กาฬสินธุ์	31.51%	คิดเป็น	22.62 คะแนน

ในภาพรวมของประเทศไทย พบว่ามีผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาทต่อปี จำนวน 2,793,351 คน คิดเป็น 19.91% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคที่มีผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาทต่อปีมากที่สุด คือ ภาคเหนือ คิดเป็น 25.52% ของประชากรสูงอายุ ตามด้วยภาคตะวันตก 22.57% ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 22.31% ภาคใต้ 19.97% ภาคกลาง 16.80% และภาคตะวันออก 14.68%

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ใน 10 อันดับแรกถึง 5 จังหวัดด้วยกัน และมีจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุด 10 อันดับแรก 3 จังหวัด คือ พะเยา กำแพงเพชร และสุโขทัย โดยจะเห็นว่าจังหวัดที่ผู้สูงอายุมีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาทต่อปีต่อประชากรสูงอายุสูงสุด คือ สกลนคร จำนวน 82,928 คน คิดเป็น 39.48% ของผู้สูงอายุทั้งหมด ในขณะที่น้อยที่สุดคือ ขอนแก่น จำนวน 11,879 คน คิดเป็น 3.00% ของผู้สูงอายุทั้งหมด และหากเทียบกับเส้นความยากจน (Poverty Line) ที่สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เคยกำหนดไว้อยู่ที่ 3,078 บาทต่อคนต่อเดือนพบว่ามีผู้สูงอายุจำนวน 2,793,351 คิดเป็น 19.92% ของประชากรสูงอายุทั้งหมดที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าเส้นความยากจน ทำให้ผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีแหล่งรายได้อื่นเพิ่ม เพื่อให้มีรายได้เพียงพอหลังเกษียณ

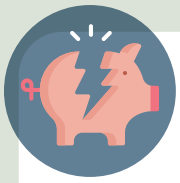

จังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่ไม่มีการออมเงินต่อประชากรสูงอายุ สูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	กระบี่	76.23%	คิดเป็น	1 คะแนน
2	สมุทรปราการ	71.82%	คิดเป็น	7.01 คะแนน
3	ปราจีนบุรี	67.66%	คิดเป็น	12.69 คะแนน
4	สุพรรณบุรี	63.05%	คิดเป็น	18.96 คะแนน
5	สุรินทร์	62.56%	คิดเป็น	19.63 คะแนน
6	สระแก้ว	61.75%	คิดเป็น	20.73 คะแนน
7	นราธิวาส	61.73%	คิดเป็น	20.77 คะแนน
8	เลย	61.69%	คิดเป็น	20.81 คะแนน
9	พังงา	61.56%	คิดเป็น	20.99 คะแนน
10	ภูเก็ต	60.99%	คิดเป็น	21.77 คะแนน

ในภาพรวมของประเทศไทย พบว่ามีผู้สูงอายุที่ไม่มีการออมเงิน จำนวน 6,208,067 คน คิดเป็น 44.26% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคที่มีผู้สูงอายุที่ไม่มีการออมเงินมากที่สุด คือ ภาคกลาง คิดเป็น 48.92% ของประชากรสูงอายุ ตามด้วยภาคตะวันออก 48.60% ภาคตะวันตก 46.69% ภาคใต้ 44.32% ภาคเหนือ 39.51% และตะวันออกเฉียงเหนือ 39.02%

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า มีจังหวัดในภาคใต้อยู่ใน 10 อันดับแรกถึง 4 จังหวัดด้วยกัน และไม่มีจังหวัดที่อยู่ใน 10 อันดับแรกของจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุดในนี้ โดยจะเห็นว่าจังหวัดที่ผู้สูงอายุไม่มีการออมเงินต่อประชากรสูงอายุสูงสุด คือ กระบี่ จำนวน 55,531 คน คิดเป็น 76.23% ของผู้สูงอายุทั้งหมด ในขณะที่น้อยที่สุดคือ อุบลราชธานี จำนวน 14,363 คน คิดเป็น 3.58% ของผู้สูงอายุทั้งหมด

Rocket Media Lab

สสส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

10 จังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางด้านเศรษฐกิจ สูงที่สุด

	สัดส่วนผู้สูงอายุไม่มีงานทำ	สัดส่วนผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอ	สัดส่วนผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาทต่อปี	สัดส่วนผู้สูงอายุที่ไม่มีการออม	คะแนนภาพรวม
1 นราธิวาส	69.66%	34.06%	34.91%	61.73%	22.06
2 สมุทรปราการ	76.87%	29.85%	24.88%	71.82%	23.91
3 นครพนม	66.77%	41.08%	33.26%	46.24%	25.95
4 เลย	73.44%	19.76%	33.06%	61.69%	29.61
5 สระแก้ว	61.21%	44.38%	21.63%	61.75%	29.69
6 อำนาจเจริญ	52.18%	31.34%	37.99%	55.61%	33.29
7 สกลนคร	74.68%	9.61%	39.48%	49.27%	34.64
8 สุรินทร์	49.88%	34.96%	31.04%	62.56%	34.79
9 สมุทรสาคร	66.52%	29.76%	23.46%	54.03%	36.70
10 นครราชสีมา	63.17%	23.06%	30.54%	54.76%	37.42

หมายเหตุ : จังหวัดที่มีความเปราะบางสูงที่สุด จัดอันดับโดยใช้เกณฑ์ดังนี้ 1.ให้คะแนนตัวชี้วัดแต่ละด้าน 1-100 คะแนน คะแนนต่ำสุดจะสะท้อนถึงความเปราะบางสูงสุด 2.นำคะแนนของแต่ละด้านมารวมกัน 3.จังหวัดที่มีผลคะแนนรวมน้อยที่สุด ถือว่ามีความเปราะบางที่สุด

ที่มา : Rocket Media Lab คำนวณจากสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2567) และการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2567 ระดับจังหวัด สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ดังนั้น เมื่อนำคะแนนความเปราะบางต่อผู้สูงอายุในด้านเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากข้อมูลจำนวนจำนวนผู้สูงอายุที่ไม่มีงานทำ ผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอ จำนวนผู้สูงอายุที่รายได้น้อยกว่า 30,000 บาทต่อปี และจำนวนผู้สูงอายุที่ไม่มีการออม มารวมกันเพื่อหาคะแนนเฉลี่ยเพื่อจัดอันดับจังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางในด้านเศรษฐกิจสูงที่สุด โดยจังหวัดที่ได้คะแนนมาก หมายถึง จังหวัดที่มีความเปราะบางต่ำ ส่วนจังหวัดที่ได้คะแนนน้อย หมายถึง จังหวัดที่มีความเปราะบางสูง พบว่า

จังหวัดที่มีความเปราะบางด้านเศรษฐกิจต่อผู้สูงอายุสูงที่สุดในประเทศไทย 10 อันดับแรก

1	นราธิวาส	22.06 คะแนน
2	สมุทรปราการ	23.91 คะแนน
3	นครพนม	25.95 คะแนน
4	เลย	29.61 คะแนน
5	สระแก้ว	29.69 คะแนน
6	อำนาจเจริญ	33.29 คะแนน
7	สกลนคร	34.64 คะแนน
8	สุรินทร์	34.79 คะแนน
9	สมุทรสาคร	36.70 คะแนน
10	นครราชสีมา	37.42 คะแนน

หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางในด้านเศรษฐกิจสูงสุดคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 50.45 คะแนน ตามด้วยภาคกลาง 52.30 คะแนน ภาคตะวันตก 53.87 คะแนน ภาคใต้ 54.10 คะแนน ภาคเหนือ 55.04 คะแนน และภาคตะวันออก 55.92 คะแนน

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า มีจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ใน 10 อันดับแรกถึง 6 จังหวัดด้วยกัน และไม่มีจังหวัดที่อยู่ใน 10 อันดับแรกของจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุดในนี้ โดยจะเห็นว่าจังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางในด้านเศรษฐกิจสูงสุด คือ นราธิวาส 22.06 คะแนน ในขณะที่น้อยที่สุดคือ ขอนแก่น 76.41 คะแนน

มิติด้านที่อยู่อาศัย : แก่ตัวไป จะอยู่อย่างไร กินนอนที่ไหน ปลอดภัยหรือเปล่า

อีกหนึ่งปัญหาที่จะเกิดขึ้นในประเทศที่ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุก็คือปัญหาด้านที่อยู่อาศัย จากข้อมูลสถิติการสำรวจข้อมูลแจงนับคนไร้บ้าน ในปี 2566 ประเทศไทยมีผู้คนไร้บ้าน จำนวน 2,499 คน พบว่าเป็นกลุ่มวัยกลางคน อายุ 40-59 ปี คิดเป็น 56.8% ของคนไร้บ้าน ในขณะที่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ 22.1% ของคนไร้บ้าน นอกจากนี้ปัจจุบันประเทศไทยมีบ้านพักคนชราของรัฐเพียง 12 แห่ง โดยรองรับการดูแลผู้สูงอายุได้แค่ 1,375 คน ในขณะที่มีผู้สูงอายุประมาณ 7,812 คนที่รอคิวเพื่อเข้าใช้บริการบ้านพักคนชรา

จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า นโยบายทางด้านที่อยู่อาศัย เป็นสิ่งที่จำเป็นในสังคมสูงวัย เพราะปัจจุบันประเทศไทยเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ และมีแนวโน้มที่จะมีคนไร้บ้านซึ่งเป็นกลุ่มผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น

Rocket Media Lab

สสส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

10 จังหวัดที่ผู้สูงอายุอยู่คนเดียว ต้องการผู้ดูแล อยู่ในบ้านที่ไม่เหมาะสม และมีบ้านที่ไม่ได้รับการปรับปรุง สูงที่สุด

	สัดส่วนผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว		สัดส่วนผู้สูงอายุที่ต้องการผู้ดูแล		สัดส่วนผู้สูงอายุที่อยู่บ้านที่ไม่เหมาะสม		จำนวนบ้านของผู้สูงอายุที่ได้รับการปรับปรุงจากโครงการรัฐ (หลัง)		16 จังหวัดที่ไม่มีสถานประกอบการดูแลผู้สูงอายุทั้งภาครัฐและเอกชน
1	ปราจีนบุรี	21.03%	สกลนคร	18.32%	มหาสารคาม	99.50%	แพร่	31	กาฬสินธุ์
2	แม่ฮ่องสอน	18.66%	ปราจีนบุรี	16.91%	สุราษฎร์ธานี	99.39%	หนองคาย	32	ชัยนาท
3	ระยอง	17.54%	อุบลราชธานี	11.33%	กำแพงเพชร	99.02%	สงขลา	37	ตราด
4	อุทัยธานี	17.31%	อุทัยธานี	10.78%	พิษณุโลก	98.80%	นครนายก	46	ตาก
5	นนทบุรี	16.83%	สมุทรปราการ	10.73%	พัทลุง	98.53%	ภูเก็ต	49	นราธิวาส
6	พะเยา	16.43%	ปัตตานี	10.67%	นครศรีธรรมราช	98.51%	ระนอง	52	น่าน
7	เชียงใหม่	16.42%	ร้อยเอ็ด	10.25%	ชัยภูมิ	98.39%	กรุงเทพฯ	52	บึงกาฬ
8	ชัยนาท	16.41%	นราธิวาส	10.03%	นครราชสีมา	98.34%	ยโสธร	60	ปัตตานี
9	ฉะเชิงเทรา	16.05%	ลพบุรี	9.89%	ประจวบคีรีขันธ์	98.23%	สมุทรสงคราม	60	พังงา
10	ชลบุรี	15.68%	ชลบุรี	9.81%	สระแก้ว	98.17%	มุกดาหาร	61	มุกดาหาร
									แม่ฮ่องสอน
									ยโสธร
									ระนอง
									หนองบัวลำภู
									อ่างทอง
									อำนาจเจริญ

หมายเหตุ : หน่วยคิดเป็นสัดส่วนต่อประชากรสูงอายุทั้งหมด

ที่มา: Rocket Media Lab คำนวณจากสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2567), การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2567 ระดับจังหวัด สำนักงานสถิติแห่งชาติ, รายงานสถานประกอบการการดูแลผู้สูงอายุ กรมสนับสนุนการบริการสุขภาพ กรมกิจการผู้สูงอายุ และข้อมูลการจัดที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุ

ในการจะหาพื้นที่เปราะบางต่อผู้สูงอายุในด้านที่อยู่อาศัย โดยใช้ข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวต่อประชากรสูงอายุ จำนวนผู้สูงอายุที่ต้องการผู้ดูแล จำนวนผู้สูงอายุที่อยู่บ้านที่ไม่เหมาะสม จากรายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2567 ระดับจังหวัด สำนักงานสถิติแห่งชาติ จำนวนสถานประกอบการดูแลผู้สูงอายุ ปี 2567 จากกองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมกิจการผู้สูงอายุ และจำนวนบ้านที่ผู้สูงอายุได้รับการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัย ปี 2565 (ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565) ข้อมูลจากกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) และนำมาคำนวณเป็นคะแนนว่าพื้นที่ใดมีความเปราะบางในด้านที่อยู่อาศัย โดยจังหวัดที่ได้คะแนนสูงหมายถึงจังหวัดที่มีความเปราะบางต่ำ ส่วนจังหวัดที่ได้คะแนนน้อย หมายถึง จังหวัดที่มีความเปราะบางสูง โดยหลังจากนั้นจะนำคะแนนไปรวมกันเพื่อจัดอันดับพื้นที่เปราะบางต่อสูงอายุในด้านที่อยู่อาศัย โดยพบว่า

จังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวต่อประชากรสูงอายุ สูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	ปราจีนบุรี	21.03%	คิดเป็น	1 คะแนน
2	แม่ฮ่องสอน	18.66%	คิดเป็น	17.29 คะแนน
3	ระยอง	17.54%	คิดเป็น	24.97 คะแนน
4	อุทัยธานี	17.31%	คิดเป็น	26.58 คะแนน
5	นนทบุรี	16.83%	คิดเป็น	29.87 คะแนน
6	พะเยา	16.43%	คิดเป็น	32.59 คะแนน
7	เชียงใหม่	16.42%	คิดเป็น	32.71 คะแนน
8	ชัยนาท	16.41%	คิดเป็น	32.74 คะแนน
9	ฉะเชิงเทรา	16.05%	คิดเป็น	35.21 คะแนน
10	ชลบุรี	15.68%	คิดเป็น	37.81 คะแนน

ในภาพรวมของประเทศไทย พบว่ามีผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว จำนวน 1,805,763 คน คิดเป็น 12.87% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคที่มีผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวมากที่สุด คือ ภาคตะวันออก คิดเป็น 15.72% ของประชากรสูงอายุ ตามด้วยภาคเหนือ 14.81% ภาคกลาง 13.42% ภาคตะวันตก 12.27% ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 11.97% และภาคใต้ 10.40%

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า จังหวัดในภาคตะวันออกอยู่ใน 10 อันดับแรกถึง 4 จังหวัดด้วยกัน และมีจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุด 10 อันดับแรก 1 จังหวัด คือ พะเยา โดยจะเห็นว่าจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวต่อประชากรสูงอายุสูงที่สุด คือ ปราจีนบุรี จำนวน 22,057 คน คิดเป็น 21.03% ของผู้สูงอายุทั้งหมด ในขณะที่น้อยที่สุดคือ ภูเก็ต จำนวน 6,689 คน คิดเป็น 6.63% ของผู้สูงอายุทั้งหมด

จังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่ต้องการผู้ดูแลต่อประชากรสูงอายุ สูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	สกลนคร	18.32%	คิดเป็น	1 คะแนน
2	ปราจีนบุรี	16.91%	คิดเป็น	9.56 คะแนน
3	อุบลราชธานี	11.33%	คิดเป็น	43.52 คะแนน
4	อุทัยธานี	10.78%	คิดเป็น	46.92 คะแนน
5	สมุทรปราการ	10.73%	คิดเป็น	47.19 คะแนน
6	ปัตตานี	10.67%	คิดเป็น	47.59 คะแนน
7	ร้อยเอ็ด	10.25%	คิดเป็น	50.14 คะแนน
8	นราธิวาส	10.03%	คิดเป็น	51.48 คะแนน
9	ลพบุรี	9.89%	คิดเป็น	52.33 คะแนน
10	ชลบุรี	9.81%	คิดเป็น	52.81 คะแนน

ในภาพรวมของประเทศไทย พบว่ามีผู้สูงอายุที่ต้องการผู้ดูแล จำนวน 924,728 คน คิดเป็น 6.59% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคที่ผู้สูงอายุต้องการผู้ดูแลมากที่สุด คือ ภาคตะวันออก คิดเป็น 8.20% ของประชากรสูงอายุ ตามด้วยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 7.15% ภาคใต้ 7.07% ภาคกลาง 6.26% ภาคตะวันตก 5.84% และภาคเหนือ 4.95%

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลางอยู่ใน 10 อันดับแรกถึงภาคละ 3 จังหวัดด้วยกัน และไม่มีจังหวัดที่อยู่ใน 10 อันดับแรกของจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุดในนี้ โดยจะเห็นว่าจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่ต้องการผู้ดูแลต่อประชากรสูงอายุสูงที่สุด คือ สกลนคร จำนวน 38,480 คน คิดเป็น 18.32% ของผู้สูงอายุทั้งหมด ในขณะที่น้อยที่สุดคือ เชียงราย จำนวน 6,062 คน คิดเป็น 2.06% ของผู้สูงอายุทั้งหมด

ทั้งนี้ มี 16 จังหวัดที่ไม่มีสถานประกอบการดูแลผู้สูงอายุทั้งภาครัฐและเอกชน คือ กาฬสินธุ์ ชัยนาท ตราด ตาก นราธิวาส น่าน บึงกาฬ ปัตตานี พังงา มุกดาหาร แม่ฮ่องสอน ยโสธร ระนอง หนองบัวลำภู อ่างทอง และอำนาจเจริญ

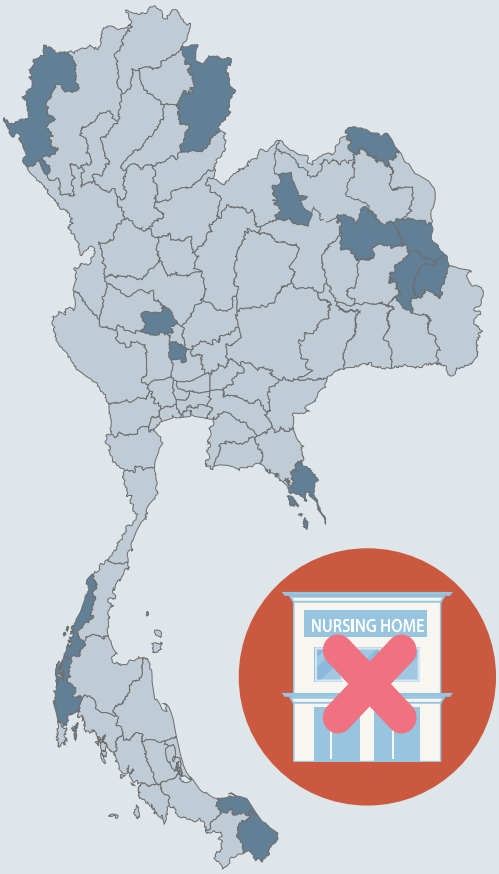

ในภาพรวมพบว่ามีสัดส่วนผู้สูงอายุ 14,688.39 คนต่อสถานประกอบการ 1 แห่ง หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคที่มีสัดส่วนประชากรสูงวัยต่อสถานประกอบการดูแลผู้สูงอายุมากที่สุด คือ ตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อสถานประกอบการดูแลผู้สูงอายุ 54,790.21 คนต่อสถานประกอบการ 1 แห่ง ตามด้วยภาคใต้ มีผู้สูงอายุ 39,504.52 คนต่อสถานประกอบการ 1 แห่ง ภาคเหนือ 15,948.03 คนต่อสถานประกอบการ 1 แห่ง ภาคตะวันตก มีผู้สูงอายุ 14,926.98 คนต่อสถานประกอบการ 1 แห่ง ภาคตะวันออก มีผู้สูงอายุ 12,222.45 คนต่อสถานประกอบการ 1 แห่ง และภาคกลาง มีผู้สูงอายุ 8,085.09 คนต่อสถานประกอบการ 1 แห่ง

หากพิจารณาเป็นรายจังหวัดจะพบว่า มีมากถึง 16 จังหวัดที่ไม่มีสถานประกอบการดูแลผู้สูงอายุ โดยเป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือถึง 6 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ บึงกาฬ มุกดาหาร ยโสธร หนองบัวลำภู และอำนาจเจริญ ในขณะที่จังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อสถานประกอบการดูแลผู้สูงอายุทั้งภาครัฐและเอกชนต่ำสุด คือ นนทบุรี มีสถานประกอบการดูแลผู้สูงอายุ 112 แห่ง คิดเป็นสัดส่วนสถานประกอบการดูแลผู้สูงอายุต่อประชากรสูงวัย 2,646.39 คนต่อสถานประกอบการ 1 แห่งเท่านั้น

จังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่อยู่บ้านที่ไม่เหมาะสมต่อประชากรสูงอายุ สูงที่สุด 10 อันดับแรก

1	มหาสารคาม	99.50%	คิดเป็น	1 คะแนน
2	สุราษฎร์ธานี	99.39%	คิดเป็น	1.40 คะแนน
3	กำแพงเพชร	99.02%	คิดเป็น	2.79 คะแนน
4	พิษณุโลก	98.80%	คิดเป็น	3.62 คะแนน
5	พัทลุง	98.53%	คิดเป็น	4.66 คะแนน
6	นครศรีธรรมราช	98.51%	คิดเป็น	4.74 คะแนน
7	ชัยภูมิ	98.39%	คิดเป็น	5.17 คะแนน
8	นครราชสีมา	98.34%	คิดเป็น	5.37 คะแนน
9	ประจวบคีรีขันธ์	16.05%	คิดเป็น	5.78 คะแนน
10	สระแก้ว	15.68%	คิดเป็น	6.02 คะแนน

ในภาพรวมของประเทศไทย พบว่ามีผู้สูงอายุที่อยู่บ้านที่ไม่เหมาะสม จำนวน 13,030,279 คน คิดเป็น 92.89% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคที่ผู้สูงอายุที่อยู่บ้านที่ไม่เหมาะสมมากที่สุด คือ ภาคใต้ คิดเป็น 95.32% ของประชากรสูงอายุ ตามด้วยภาคตะวันตก 95.12% ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 93.02% ภาคเหนือ 92.90% ภาคกลาง 91.88% และภาคตะวันออก 91.70%

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า มีจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้อยู่ใน 10 อันดับแรกถึงภาคละ 3 จังหวัดด้วยกัน และมีจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุด 10 อันดับแรก 2 จังหวัด คือ กำแพงเพชร และพิษณุโลก โดยจะเห็นว่าจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่อยู่บ้านที่ไม่เหมาะสมต่อประชากรสูงอายุสูงที่สุด คือ มหาสารคาม จำนวน 175,685 คน คิดเป็น 99.50% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด ในขณะที่น้อยที่สุดคือ ขอนแก่น จำนวน 289,607 คน คิดเป็น 73.19% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด

นอกจากนี้ ยังพบว่าในรายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2567 ระดับจังหวัด ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ระบุว่ามีผู้สูงอายุที่หกล้มในระหว่าง 6 เดือนก่อนสัมภาษณ์จำนวน 788,376 คน คิดเป็น 5.62% ของประชากรสูงอายุทั้งหมด โดยสาเหตุการหกล้มเป็นการสะดุด/พื้นต่างระดับ/ตกบันไดจำนวน 759,765 คน คิดเป็น 58.3% ของผู้สูงอายุที่หกล้ม และลื่นจำนวน 232,941 คน คิดเป็น 29.55% ของผู้สูงอายุที่หกล้ม เป็นการหกล้มในพื้นที่บ้านสูงถึง 82.89% ของผู้สูงอายุที่หกล้ม

จังหวัดที่มีจำนวนบ้านของผู้สูงอายุที่ได้รับการปรับปรุงจากโครงการ ต่ำที่สุด 10 อันดับแรก

1	แพร่	31 หลัง	คิดเป็น	1 คะแนน
2	หนองคาย	32 หลัง	คิดเป็น	1.24 คะแนน
3	สงขลา	37 หลัง	คิดเป็น	2.43 คะแนน
4	นครนายก	46 หลัง	คิดเป็น	4.57 คะแนน
5	ภูเก็ต	49 หลัง	คิดเป็น	5.28 คะแนน
6	ระนอง	52 หลัง	คิดเป็น	6.00 คะแนน
7	กรุงเทพมหานคร	52 หลัง	คิดเป็น	6.00 คะแนน
8	ยโสธร	60 หลัง	คิดเป็น	7.90 คะแนน
9	สมุทรสงคราม	60 หลัง	คิดเป็น	7.90 คะแนน
10	มุกดาหาร	61 หลัง	คิดเป็น	8.14 คะแนน

ในภาพรวมของประเทศไทย พบว่ามีบ้านของผู้สูงอายุที่ได้รับการปรับปรุงจากโครงการรัฐจำนวน 11,674 หลัง หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคที่มีบ้านของผู้สูงอายุที่ได้รับการปรับปรุงจากโครงการรัฐน้อยที่สุด คือ ภาคตะวันตก 1,050 หลัง ตามด้วยภาคตะวันออก 1,332 หลัง ภาคใต้ 1,872 หลัง ภาคเหนือ 1,875 หลัง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2,291 หลัง และภาคกลาง 3,254 หลัง

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า มีจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้อยู่ใน 10 อันดับแรก ถึงภาคละ 3 จังหวัดด้วยกัน และมีจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุด 10 อันดับแรก 1 จังหวัด คือ แพร่ โดยจะเห็นว่าจังหวัดที่มีจำนวนบ้านของผู้สูงอายุที่ได้รับการปรับปรุงจากโครงการต่ำสุด คือ แพร่ 31 หลัง ในขณะที่สูงที่สุดคือ ลำปาง 447 หลัง

Rocket Media Lab

สสส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

10 จังหวัดที่ผู้สูงอายุ มีความเปราะบางในด้านที่อยู่อาศัย สูงที่สุด

	สัดส่วนผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว	สัดส่วนผู้สูงอายุที่ต้องการผู้ดูแล	สัดส่วนผู้สูงอายุต่อสถานประกอบการดูแลผู้สูงอายุ (คน)	สัดส่วนผู้สูงอายุที่อยู่บ้านที่ไม่เหมาะสม	จำนวนบ้านของผู้สูงอายุที่ได้รับการปรับปรุงจากโครงการรัฐ (หลัง)	คะแนนภาพรวม
1 สกลนคร	14.86%	18.32%	210,063	97.55%	98	18.79
2 ยโสธร	14.74%	5.97%	ไม่มีสถานประกอบการฯ	95.03%	60	29.23
3 แม่ฮ่องสอน	18.66%	5.29%	ไม่มีสถานประกอบการฯ	95.83%	187	30.11
4 มุกดาหาร	12.22%	9.51%	ไม่มีสถานประกอบการฯ	92.76%	61	30.14
5 ปัตตานี	11.80%	10.67%	ไม่มีสถานประกอบการฯ	98.12%	217	32.70
6 ระนอง	8.62%	8.77%	ไม่มีสถานประกอบการฯ	94.86%	52	33.97
7 กาฬสินธุ์	11.87%	4.68%	ไม่มีสถานประกอบการฯ	97.35%	82	34.04
8 ตาก	12.57%	4.68%	ไม่มีสถานประกอบการฯ	96.62%	92	34.11
9 นราธิวาส	10.17%	10.03%	ไม่มีสถานประกอบการฯ	98.00%	186	34.34
10 ปราจีนบุรี	21.03%	16.91%	34,963.33	89.42%	188	35.21

หมายเหตุ : หน่วยคิดเป็นสัดส่วนต่อประชากรสูงอายุทั้งหมด

หมายเหตุ : จังหวัดที่มีความเปราะบางสูงที่สุด จัดอันดับโดยใช้เกณฑ์ดังนี้ 1.ให้คะแนนตัวชี้วัดแต่ละด้าน 1-100 คะแนน คะแนนต่ำสุดจะสะท้อนถึงความเปราะบางสูงสุด 2.นำคะแนนของแต่ละด้านมารวมกัน 3.จังหวัดที่มีผลคะแนนรวมน้อยที่สุด ถือว่ามีความเปราะบางที่สุด

ที่มา: Rocket Media Lab คำนวณจากสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2567), การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2567 ระดับจังหวัด สำนักงานสถิติแห่งชาติ, รายงานสถานประกอบการการดูแลผู้สูงอายุ กรมสนับสนุนการบริการสุขภาพ กรมกิจการผู้สูงอายุ และข้อมูลการจัดที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุ

จากข้อมูลทั้งหมด เมื่อนำข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวต่อประชากรสูงอายุ ผู้สูงอายุที่ต้องการผู้ดูแล จำนวนสถานประกอบการดูแลผู้สูงอายุ จำนวนผู้สูงอายุที่อยู่บ้านที่ไม่เหมาะสม และจำนวนบ้านของผู้สูงอายุที่ได้รับการปรับปรุงจากโครงการรัฐ ที่เรียงลำดับการให้คะแนนไว้แล้วมารวมกัน เพื่อหาคะแนนเฉลี่ยในแต่ละจังหวัด เพื่อจัดอันดับจังหวัดที่มีความเปราะบางด้านที่อยู่อาศัย โดยจังหวัดที่ได้คะแนนมาก หมายถึง จังหวัดที่มีความเปราะบางต่ำ ส่วนจังหวัดที่ได้คะแนนน้อย หมายถึง จังหวัดที่มีความเปราะบางสูง พบว่า

จังหวัดที่มีความเปราะบางด้านที่อยู่อาศัยต่อผู้สูงอายุสูงที่สุดในประเทศไทย 10 อันดับแรก

1	สกลนคร	18.79 คะแนน
2	ยโสธร	29.23 คะแนน
3	แม่ฮ่องสอน	30.11 คะแนน
4	มุกดาหาร	30.14 คะแนน
5	ปัตตานี	32.70 คะแนน
6	ระนอง	33.97 คะแนน
7	กาฬสินธุ์	34.04 คะแนน
8	ตาก	34.11 คะแนน
9	นราธิวาส	34.34 คะแนน
10	ปราจีนบุรี	35.21 คะแนน

หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางในด้านที่อยู่อาศัยสูงสุดคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 43.05 คะแนน ตามด้วยภาคใต้ 48.73 คะแนน ภาคตะวันออก 49.15 คะแนน ภาคกลาง 52.45 คะแนน ภาคเหนือ 53.49 คะแนน และภาคตะวันตก 55.24 คะแนน

หากพิจารณาเป็นพื้นที่รายจังหวัด พบว่าใน 10 อันดับแรก มีจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือถึง 4 จังหวัด ด้วยกันที่เป็นพื้นที่เปราะบางด้านที่อยู่อาศัย ได้แก่ สกลนคร ยโสธร มุกดาหาร และกาฬสินธุ์ และไม่มีจังหวัดที่อยู่ใน 10 อันดับแรกของจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุดในนี้ โดยจะเห็นว่าจังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางในด้านที่อยู่อาศัยสูงสุด คือ สกลนคร 18.79 คะแนน ในขณะที่น้อยที่สุดคือ ขอนแก่น 71.39 คะแนน

บทสรุปพื้นที่เปราะบางต่อผู้สูงอายุในประเทศไทย จังหวัดไหนเปราะบางมาก-น้อย ที่สุด

Rocket Media Lab

สสส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

สรุป 10 จังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางสูงที่สุด

	คะแนนมิติสุขภาพ	คะแนนมิติเศรษฐกิจ	คะแนนมิติที่อยู่อาศัย	คะแนนภาพรวม
1 สกลนคร	69.97	36.64	18.79	**41.13**
2 กำแพงเพชร	43.27	44.42	45.12	**44.27**
3 บึงกาฬ	57.62	40.00	35.35	**44.32**
4 อำนาจเจริญ	66.63	33.29	35.75	**45.22**
5 นราธิวาส	79.57	22.06	34.34	**45.32**
6 อ่างทอง	53.83	49.96	38.53	**47.44**
7 เลย	66.65	29.61	46.15	**47.47**
8 กาฬสินธุ์	58.77	50.98	34.04	**47.93**
9 นครพนม	71.90	25.95	47.44	**48.43**
10 หนองบัวลำภู	52.53	55.85	38.10	**48.83**

หมายเหตุ : จังหวัดที่มีความเปราะบางสูงที่สุด จัดอันดับโดยใช้เกณฑ์ดังนี้ 1.ให้คะแนนตัวชี้วัดแต่ละด้าน 1-100 คะแนน คะแนนต่ำสุดจะสะท้อนถึงความเปราะบางสูงสุด 2.นำคะแนนของแต่ละด้านมารวมกัน 3.จังหวัดที่มีผลคะแนนรวมน้อยที่สุด ถือว่ามีความเปราะบางที่สุด

ที่มา : Rocket Media Lab คำนวณจากสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2567), ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (HDC), รายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข ประจำปี 2567 กระทรวงสาธารณสุข, การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2567 ระดับจังหวัด สำนักงานสถิติแห่งชาติ, รายงานสถานประกอบการการดูแลผู้สูงอายุ กรมสนับสนุนการบริการสุขภาพ กรมกิจการผู้สูงอายุ และข้อมูลการจัดที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุ

เมื่อนำข้อมูลที่เรียงลำดับการให้คะแนนของทั้ง 3 ด้าน คือสุขภาพ เศรษฐกิจ และที่อยู่อาศัย มารวมกัน เพื่อหาคะแนนเฉลี่ยในแต่ละจังหวัด ว่าจังหวัดใดมีความเปราะบางต่อผู้สูงอายุสูงที่สุด โดยจังหวัดที่ได้คะแนนมาก หมายถึง จังหวัดที่มีควาเปราะบางต่ำ ส่วนจังหวัดที่ได้คะแนนน้อย หมายถึง จังหวัดที่มีความเปราะบางสูง โดยพบว่า

1	สกลนคร	41.13 คะแนน
2	กำแพงเพชร	44.27 คะแนน
3	บึงกาฬ	44.32 คะแนน
4	อำนาจเจริญ	45.22 คะแนน
5	นราธิวาส	45.32 คะแนน
6	อ่างทอง	47.44 คะแนน
7	เลย	47.47 คะแนน
8	กาฬสินธุ์	47.93 คะแนน
9	นครพนม	48.43 คะแนน
10	หนองบัวลำภู	48.83 คะแนน

หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางสูงสุดคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 53.44 คะแนน ตามด้วยภาคกลาง 57.63 คะแนน ภาคเหนือ 58.14 คะแนน ภาคตะวันตก 60.07 คะแนน ภาคใต้ 60.21 คะแนน และภาคตะวันออก 60.72 คะแนน

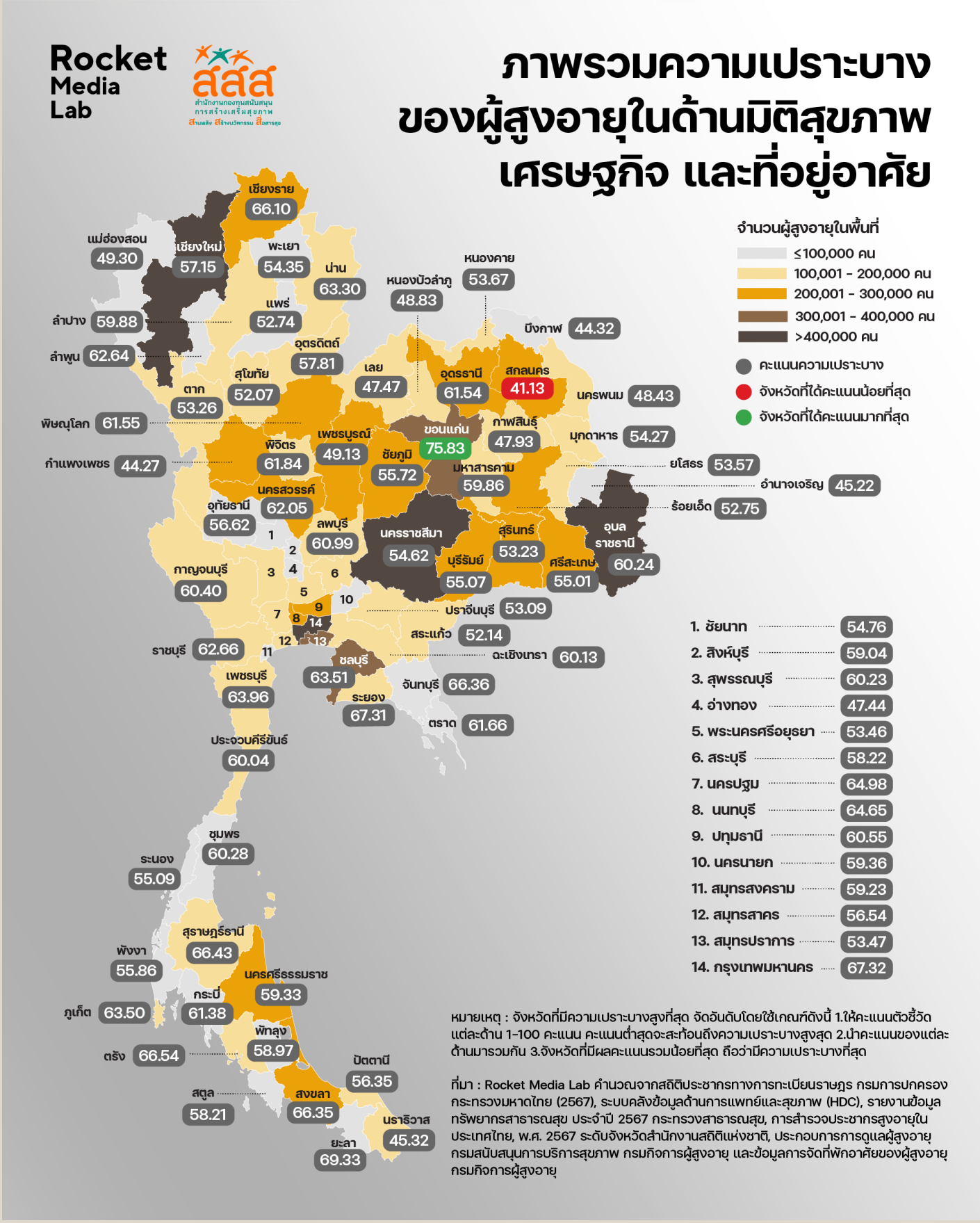

หากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ใน 10 อันดับแรกถึง 6 จังหวัดด้วยกัน และมีจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งจังหวัดสูงที่สุด 10 อันดับแรก 1 จังหวัด คือ กำแพงเพชร โดยจะเห็นว่าจังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางสูงสุด คือ สกลนคร 41.13 คะแนน ในขณะที่น้อยที่สุด คือ ขอนแก่น 75.83 คะแนน

จากข้อมูลทั้งหมดจะเห็นได้ว่า แม้ภาคเหนือจะเป็นภาคที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรสูงที่สุดในประเทศไทย แต่เมื่อพิจารณาถึงพื้นที่เปราะบางต่อผู้สูงอายุ ภาคเหนือเป็นภาคที่มีความเปราะบางเฉพาะด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตสูงที่สุด แต่หากรวมทั้ง 3 ภาค จะพบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความเปราะบางต่อผู้สูงอายุสูงสุด โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางสูงที่สุดทั้งด้านเศรษฐกิจและที่อยู่อาศัย ส่วนด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเปราะบางเป็นอันดับสองรองจากภาคเหนือ

มากไปกว่านั้น จังหวัดที่ผู้สูงอายุมีความเปราะบางสูงที่สุด ซึ่งก็คือสกลนคร ยังไม่ใช่จังหวัดที่อยู่ใน 10 อันดับแรก มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรสูงที่สุดอีกด้วย ดังนั้น การจะพิจารณาพื้นที่เปราะบางต่อผู้สูงอายุในด้านใด จึงไม่อาจพิจารณาเพียงแค่จำนวนผู้สูงอายุในพื้นที่นั้นๆ แต่เพียงอย่างเดียวได้ จำเป็นต้องพิจารณาข้อมูลอื่นๆ ประกอบ เพื่อให้สามารถวางแผนนโยบายในการแก้ไขปัญหาในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สสส. มีการทำงานอย่างไรบ้าง

สูงวัยให้พร้อม ต้องเตรียมก่อน 40

หลังประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สนับสนุนให้ประชาชนเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมสูงอายุ เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้ประชาชนเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้สูงอายุอย่างมีสุขภาวะที่ดี ทั้งการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ตลอดจนทำโครงการร่วมกับองค์กรหรือหน่วยงานอื่นๆ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีให้กับประชาชน

ในด้านสุขภาพ สสส. ทำโครงการ 'สูงวัยให้พร้อม ต้องเตรียมก่อน 40' เชิญชวนคนไทยหันมาดูแลตัวเองก่อนจะอายุ 40 ปี ซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อชีวิตที่สภาพร่างกายเริ่มเสื่อมถอย เพื่อสร้างความตระหนักให้กับประชาชนทั่วไปที่กำลังจะเข้าสู่อายุ 40 ปี จำเป็นต้องเริ่มดูแลตัวเองและเตรียมความพร้อม เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตดีหลังเกษียณ และร่วมกับมูลนิธิหมอชาวบ้านจัดทำ 'คู่มือ พลิกจังหวะชีวิต 40 เริ่มยังทัน!' คู่มือเตรียมความพร้อม เสริมสร้างภูมิคุ้มกับให้ประชาชนในการวางแผนการเกษียณ

เดินดีไปด้วยกัน

จากปัญหาการพลัด ตก หกล้ม ในกลุ่มผู้สูงอายุที่ทำให้ผู้สูงอายุเสี่ยงต่อภาวะกระดูกหัก สสส. เริ่มโครงการต้นแบบ 'เดินดีไปด้วยกัน' ร่วมกับคณะแพทย์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล ราชวิทยาลัยแพทย์ออร์โธปิดิกส์แห่งประเทศไทย และสมาคมออร์โธปิดิกส์ แห่งประเทศไทย เพื่อพัฒนาระบบเฝ้าระวังและป้องกันกระดูกหักในผู้สูงอายุ โดยมีระบบสารสนเทศต้นแบบการดูแลแลเฝ้าระวังผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยง ซึ่งต่อยอดขยายผลมาจาก 'น่านโมเดล' ผ่านเทคโนโลยีและระบบป้องกันที่มีประสิทธิภาพ มีการบูรณาการข้อมูลสุขภาพและเศรษฐศาสตร์สาธารณสุข เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีให้ผู้สูงอายุ โดยผลการดำเนินงานในพื้นที่นำร่อง 11 จังหวัด 1 เขต พบว่า อัตราการล้มใหม่และล้มซ้ำ ลดลง 10% อัตราการเสียชีวิต 1 ปีหลังกระดูกสะโพกหักและได้รับการผ่าตัดเหลือเพียง 15% มีผู้สูงอายุเข้าถึงมาตรการประเมินความเสี่ยงและการติดตาม 70% ของพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการ

หลักสูตรสูงวัยรู้ทันสื่อ

สสส. ร่วมมือกับภาคีเครือข่ายต่างๆ ประกอบด้วยสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล กลุ่มคนตัว D บริษัททำมาปัน กรมกิจการผู้สูงอายุ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ทำโครงการ 'พัฒนากลไกต้นแบบอาสาสูงวัยเฝ้าระวังสื่อเพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัย' เพื่อส่งเสริมความรู้และทักษะในการใช้สื่ออย่างรู้เท่าทัน ให้ผู้สูงอายุสามารถแยกแยะกลั่นกรองว่าข้อมูลใดเชื่อถือได้และมองเห็นผลกระทบของสื่อต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการใช้ชีวิตยุคดิจิทัล รวมถึงการรู้เท่าทันข่าวปลอมในด้านต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และการแพทย์

หลักสูตรทั้งหมดถูกสร้างขึ้นบนฐานขององค์ความรู้ทางวิชาการ และถ่ายทอดออกมาในรูปแบบที่เข้าใจง่ายเหมาะกับผู้สูงอายุ แกนกลางของหลักสูตรอยู่ที่เรื่องการรู้ทันสื่อ (Media Literacy) ซึ่งเป็นแนวคิดและทักษะที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถสื่อสารได้อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ ไม่ตกเป็น 'เหยื่อ' ของผู้ไม่หวังดีในกระบวนการสื่อสาร

ผลการดำเนินโครงการทำให้เกิดผลลัพธ์ต้นแบบกลไกเฝ้าระวังสื่อสำหรับผู้สูงวัยใน 10 พื้นที่ ซึ่งมีทั้งในระดับชุมชน และระดับจังหวัด ได้แก่ อุบลราชธานี พะเยา สุรินทร์ เลย กระบี่ และตรัง รวมถึงระดับพื้นที่ 3 จังหวัด (4 พื้นที่) ได้แก่ พื้นที่ด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี พื้นที่เชียงรากน้อย จังหวัดปทุมธานี พื้นที่ร่มเกล้า และพื้นที่ยานนาวา กรุงเทพฯ

นอกจากนี้การประเมินผลหลังโครงการยังพบว่า กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงวัยใน 10 พื้นที่มีทักษะการเท่าทันสื่อเพิ่มขึ้น โดยสามารถคิดวิเคราะห์และรู้ทันการหลอกลวงของมิจฉาชีพผ่านช่องทางสื่อต่างๆ โดยโครงการฯ ได้จัดเวทีการถอดบทเรียนและสื่อสารสาธารณะ รวมทั้งการจัดทำรายงานและสื่อต่างๆ เพื่อนำเสนอสู่สาธารณชนในประเด็นของการสร้างระบบนิเวศสื่อที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุเป็นที่เรียบร้อย

ชมรมสูงวัยเข้มแข็ง

สสส. ร่วมกับสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) และภาคีเครือข่าย ขับเคลื่อนผลักดัน 'ชมรมผู้สูงอายุเข้มแข็ง' ให้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนสุขภาวะของผู้สูงอายุในระดับพื้นที่ เสริมสร้างผู้สูงอายุให้เข้มแข็ง ชุมชนมั่นคง ลดความเหลื่อมล้ำผู้สูงอายุกลุ่มเปราะบาง

การดำเนินกิจกรรมภายในชมรมครอบคลุม 4 มิติ ทั้งสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม เช่น กิจกรรมออกกำลังกาย จิตอาสา ออมเงิน โรงเรียนผู้สูงอายุ และกิจกรรมฟื้นฟู โดยมีเป้าหมายขยายให้ครอบคลุมถึง 3,000 ชมรมภายในปี 2570 เพื่อให้ผู้สูงอายุกว่า 600,000 คน ได้มีสุขภาวะและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำผู้สูงอายุกลุ่มเปราะบาง และหวังว่าความร่วมมือครั้งนี้จะช่วยให้เกิด 'ระบบดูแลผู้สูงอายุในชุมชนโดยชุมชน' ที่เดินหน้าอย่างเป็นระบบร่วมกัน พัฒนาให้ชมรมผู้สูงอายุเป็นแกนกลางของการดูแลสุขภาวะในทุกพื้นที่ได้ เป็นอีกหนึ่งก้าวสำคัญในการเตรียมความพร้อมสู่ 'สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์' ที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

ธนาคารเวลา

ในด้านเศรษฐกิจ สสส. สนับสนุนโครงการ 'ธนาคารเวลา' เพื่อพัฒนานวัตกรรมระบบ กลไกต่างๆ เพื่อรองรับสังคมสูงอายุให้เกิดกลไกและนโยบายที่สามารถกำเนินงานอย่างยั่งยืน ในการช่วยเหลือกัน สร้างความเท่าเทียมในสังคม รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการขยายแนวคิดและโอกาสในการทำงานสร้างเสริมสุขภาพ

บทบาทหลักของ สสส. ในการดำเนินงานธนาคารเวลา คือ การสนับสนุนงานวิชาการและงานวิจัยศึกษา และสนับสนุนภาคีเครือข่ายที่มีความสนใจหาแนวคิดใหม่ในการช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ โดยการสร้างต้นแบบการดำเนินงานในพื้นที่นำร่อง การดำเนินงานธนาคารเวลาในพื้นที่นำร่องของภาคีเครือข่าย ถือว่าบรรลุเป้าหมายหลักของ สสส. ในการพัฒนาการทำงานจากพื้นที่นำร่องไปสู่พื้นที่ต้นแบบและเริ่มดำเนินงานขยายผล มีหน่วยงานต่างๆ ให้ความสนใจที่จะนำกลไกธนาคารเวลาไปใช้เสริมการทำงานในองค์กร โดยเฉพาะในระดับชุมชนที่ทำงานใกล้ชิดกับผู้สูงอายุ อีกทั้งยังมีการยกระดับการทำงานในพื้นที่เดิมให้สามารถดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนมากขึ้น

สนับสนุน Universal Design

ในด้านที่อยู่อาศัย สสส. ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เครือข่ายคนพิการ เครือข่ายผู้สูงอายุ ซึ่งร่วมพัฒนาและขับเคลื่อนมาตั้งแต่ปี 2565 ในการปรับสภาพแวดล้อมและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่สาธารณะ เช่น แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ โรงแรม ห้างสรรพสินค้า ตามแนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) โดยมีโครงการสำคัญคือ

1. จัดตั้งศูนย์การออกแบบเพื่อทุกคน (UDC) ในมหาวิทยาลัย 16 แห่ง ให้คำปรึกษาผู้สูงอายุ และคนพิการมากกว่า 68,475 คน และเกิดการปรับสภาพแวดล้อมบ้านแล้วกว่า 200 หลัง สร้างช่างชุมชนต้นแบบ 57 คน และครูช่าง 15 คน เพื่อทำงานปรับสภาพแวดล้อมบ้าน/ชุมชนอย่างถูกหลัก UD
2. ขยายเครือข่ายขนส่งมวลชนพึ่งได้ (T4A)
3. ผลักดันระบบรางให้เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกทุกสถานี และพัฒนาโมเดลเมืองเดินได้ เช่น สกายวอล์ค-สกายพาร์คบางกะปิ สู่ Smart City
4. เดินหน้าการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล สนับสนุนการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล 5 จังหวัด ได้แก่ น่าน อุดรธานี พระนครศรีอยุธยา สงขลา และกรุงเทพฯ พัฒนาเครื่องมือข้อมูลสาธารณะ เช่น แอปฯ/ไลน์บอต 'เมืองใจดี' เพื่อแผนที่สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคน
5. ระดมพลังทูตอารยสถาปัตย์และอาสากว่า 300 คน รณรงค์ให้เกิดการปรับสภาพแวดล้อมและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่สาธารณะต่างๆ ให้ใช้งานได้จริง สะดวก และปลอดภัย

ศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
ที่อยู่: 99/8 ซอยงามดูพลี ถนนพระรามสี่ แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพมหานคร 10120
โทรศัพท์: 02-343-1500 | โทรสาร: 02-343-1551
E-Mail: thaihealthcenter@thaihealth.or.th
Website: https://resourcecenter.thaihealth.or.th/
Facebook: https://www.facebook.com/thaihealthcenter.org
YouTube: https://www.youtube.com/@THResource

ศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ | สสส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

เอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของการสำรวจสถานการณ์สุขภาพ โดยบริษัท ร็อกเกต มีเดีย แล็บ จำกัด โดยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ข้อมูลในรายงานฉบับนี้ไม่สงวนลิขสิทธิ์ สามารถนำไปเผยแพร่เพื่อประโยชน์สาธารณะได้ ขอให้อ้างอิงแหล่งที่มา